

גליון קנין תורה

י"ל ע"י חבורת קנין תורה בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חבורת קנין תורה ד'באבוב

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
אין התורה נקנית אלא בחבורה (פירוש טו)

נציב חודש אדר

הנגיד הנכבד והמפורא

מו"ה **יחיאל מיכל ראזנבערג** הי"ו

לעי"נ חותנו הרבני החסיד המפורסם

מוה"ר **יוסף שמואל** ב"ר מתתיהו **לאנדוי** ע"ה

חולין גליון ה'

פ' כי תשא - ויקהל
תשפ"ד

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

מס' חולין דף כב. עד דף כו:

שינון לחזרה

עמוד א'
שאלות ותשובות
עמוד י"ד

הטאת של יום הכפורים אצבע, והזה 'באצבעו' על פני הכפורת, וכל מקום שנאמר 'אצבע' היינו בימין.

אלא דלכאורה אין צריכים ללמוד דבר זה מחטאת בהמה, דהא אמר רבה בר בר חנה בשם רבי שמעון בן לקיש, כל מקום שנאמר 'אצבע' או 'כהונה' אינה אלא ימין, ובעולת העוף גופיה הרי כתיב והקריבו 'הכהן'.

אבל באמת רק רבנן סבירא להו כן דאף היכא דכתיב 'הכהן' לבדו יש ללמוד דהיינו בימין. אבל רבי שמעון סבירא ליה במסכת מנחות, דאף היכא דכתיב 'כהונה' אין צריך ימין אלא היכא דכתיב נמי 'אצבע', והיכא דכתיב 'אצבע' צריך ימין אף על גב דלא כתיב ביה 'כהונה'. ותנא קמא דברייתא דיליף הא דבעינן ימין בעולת העוף מהא דהקשה רחמנא עולת העוף לחטאת בהמה, סבירא ליה כרבי שמעון, הלכך אי אפשר ללמוד בעולת העוף דצריך ימין מהא דכתיב ביה 'הכהן', אלא צריך ללמוד מחטאת בהמה דכתיב בה 'אצבע'.

• לרבי ישמעאל בברייתא, מפרשינן 'כמשפט' האמור בעולת העוף דהיינו כמשפט חטאת העוף, לענין דבעי מליקה ממול ערפו. דבמליקת עולת נדבה לא כתיב אלא ומלק את ראשו והקטיר, וכאן בעולת העוף של חובה לא כתיבה מליקה כלל, וזו למידה מזו דצריכה מליקה ממול העורף.

דף כ"ב ע"א

לימודי עולת העוף מחטאת בהמה וחטאת העוף

• לתנא קמא בברייתא, מפרשינן הא דכתיב בעולת העוף ואת השני יעשה עולה כמשפט, דעולת העוף משפטו כמשפט חטאת בהמה לענין דברים אלו שיתבאר להלן:

(א) שאינה באה אלא מן החולין, ולא ממועות מעשר שני.

ואמר רב חסדא דהא דחטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין ילפינן מדכתיב בפר של יום הכיפורים והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו' ושהט את פר החטאת אשר לו' משלו ולא משל צבור מתרומת השלכה, משלו ולא משל מועות מעשר שני.

(ב) שאינה באה אלא ביום. ובחטאת בהמה ילפינן שאינה באה אלא ביום מדכתיב בפר חטאת של יום הכפורים כי ביום הזה יכפר וכו'. אבל באמת אין אנו צריכים ללמוד עולת העוף מחטאת בהמה, דהא כתיב בכל הקרבנות 'ביום' צוותו להקריב כמשמע ביום ולא בלילה, אלא כדי נסבה.

(ג) שאין עבודתיה כשרות אלא בידו הימנית. ובחטאת בהמה ילפינן שאין עבודתיה כשרות אלא בימין, דכתיב בפר

³ דילפינן ממזרע עני דכתיב ביה 'וטבל הכהן אצבעו הימנית', ומינייה ילפינן לכל היכא דכתיב 'כהן' או 'אצבע' שמהא עבודה צימין.

⁶ ואפילו לרבי יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא, להכי אתא 'אשר לו' לממעטיה.

ובביאור הילפותא דבני יונה הם דוקא קטנים לעיכובא, ביאר רבא דאי סלקא דעתך גדולים נמי כשרים בדיעבד, מכל הנך קראי דמושתעו בקינים וכגון בנדבה, שמיעת קול, יולדת, זב וזבה, ובמצורע, וכי לא היינו מוצאים אף במקום אחד שיכתוב 'מן בני התורים' או 'מן היונה'. ומדכתיב בכלהו בני יונה, שמע מינה דמעכב להביא בני יונה דוקא, דהיינו קטנים.

וילפינן שתורים אינם כשרים אלא דוקא בגדולים אפילו בדיעבד, משום דאיתקש תורים לבני יונה. מה בני יונה אינם כשרים בהכשר תורים דהיינו גדולים, אף תורים אינם כשרין בהכשר בני יונה דהיינו קטנים.

תחלת הציהוב

שנינו בברייתא, דהוה אמינא דכל התורים משיצאו מכלל קטנות יהיו כשרים להקרבה, וכל בני היונה כל שלא באו לכלל גדולים יהיו כשרים להקרבה, אבל ילפינן מדכתיב 'מן התורים' דמשמע ולא כל התורים, ומדכתיב 'מן בני היונה' דמשמע ולא כל בני יונה, למעט דכשמתחילין לצהב הכנפים שסביבות צוארם, דפסולים בזה וזבה, משום דיצאו מכלל קטנים ונפסלו מבני יונה, ולכלל גדולים לא באו שיוכשרו בתורים. אלא התורים אינם כשרים רק משיחא כנפי גופן גדולים ואדומים ומזהיבים כזהב, ובני יונה פסולין משיחילו לצהב.

יעקב קרחה היה שונה ברייתא, כפי מה שקיבל מפי רבו דבני יונה כשרים מ'שיעלעו' ולא מיד ביום שנולדו, דהרי מאוסים הן. והיה מפרש מדעתו ד'משיעלעו' הוא מלשון הפסוק **אפרוחיו יעלעו דם**, משיחא להם דם מצוי ונבלע בבשר. ופירש **אביי**, דהיינו מהזמן דכאשר שומטין ממונו כנפיו, יהא מוציא דם.

• **רבי זירא** נסתפק במו שאומר 'הרי עלי עולה מן התורים או מן בני היונה' – דהיינו מאיזה מהן שארצה, והביא תור ובן יונה שניהם כשהם בתחלת הציהוב, האם יצא ידי נדרו או לא. וצדדי הספק הם; האם הוא דתנן תחלת הציהוב פסול בשניהם הוא משום ספק – שמא הם גדולים שמא הם קטנים, הלכך הנודר להביא מהתורים לא יצא כשהביא מהם בתחלת הציהוב שמא קטנים הם, והנודר להביא מבני יונה לא יצא כשמביא מהם בתחלת הציהוב שמא גדולים הם. אבל זה שנדר להביא מאיזה

אבל **תנא קמא** דמפרש 'כמשפט' הטאת בהמה, וכן **רבי אלעזר ברבי שמעון** דמפרש לה כמשפט הטאת העוף לענין צריך אחיזת הראש בגוף, שלא יבדילין לגמרי. לדידהו ילפינן הא דעולת העוף צריך מליקה ממול העורף, כמה מצינו; מה מליקה האמורה בהטאת פירש לך בה הכתוב שמקומו במול עורף, אף כל מליקה אינה אלא ממול עורף.

דיני תורים ובני יונה

כל מקום שאמרה תורה שיש להקריב תורים ובני יונה; בתורים אין כשר אלא גדולים ולא קטנים, ובבני יונה אין כשר אלא קטנים ולא גדולים. נמצא, דהכשר בתורים פסול בבני יונה, והכשר בבני יונה, פסול בתורים.

כשהעופות יוצאים מכלל קטנות, מתחילין להביא נוצה יפה צהובה סביב לצואר, וזהו 'תחלת הציהוב'. וכשהם בתחלת הציהוב, יצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו, הלכך בבני יונה פסולין משום גודלן, ובתורים פסולין מפני קטנותן.

דף כ"ב ע"ב

והנה הא דכתיב תורים משמען גדולים, ובני יונה משמען קטנים, אבל אכתי לא ידעינן מזה רק דלכתחלה מצותן בכך. ובברייתא ילפינן שאפילו בדיעבד אם הקריב תורים קטנים או בני יונה גדולים, פסולים:

אם לא היינו לומדים מקרא שתורים הם דוקא גדולים ולא קטנים כדלחלק, היינו לומדים מקל וחומר להכשיר אף קטנים; מה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים הוכשרו בקטנים, תורים שהוכשרו בגדולים אינו דין שהוכשרו בקטנים, לכן כתיב **תורים** דהיינו דוקא גדולים, ולא קטנים.

ואם לא היינו לומדים שבני יונה הם דוקא קטנים ולא גדולים, היינו לומדים מקל וחומר להכשיר בהם אף גדולים; מה תורים שלא הוכשרו בקטנים הוכשרו בגדולים, בני יונה שהוכשרו בקטנים אינו דין שהוכשרו בגדולים, לכן כתיב **בני יונה** דהיינו דוקא קטנים ולא גדולים.

¹ ואי אפשר ללמוד מן הדיקא לטאת העוף שניהם; דאין צריך הצדלה, ושריף מליקה מול העורף. דאי מטרכא לן היקשא למול עורף, חו לא ילפת מיניה אחיזת ראש וגוף, דחילוקא ד'הקריצו' לגמרי ממעט להצדלה צעולה מדין טטאה, דהכי משמע חלק הכמוצ צעולה ממליקת טטאה והטעינה הצדלה, וכל שישנו צשחטה ישנו צהצדלה.

² היכא דסמיך ליה 'צני יונה' דציונה כתב 'צני' ולא צמורים; שיטה מקובצת.

גלין קנין תורה

ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בה, אבל עוף שאין המום פוסל בו, דלא כתיב ביה 'תמים' ו'זכר', דבר ערוה ועבודה זרה נמי אינו פוסל בו, קא משמע לן 'מן' לפסול נרבע ונעבד בעופות.

פ'לגם

מלה בתוך שנתו הראשונה קרוי 'כבש'. משעברו עליו י"ג חדשים – דהיינו לאחר שנכנס חודש שלם בתוך שנה שניה – קרוי 'איל' עד עולם. ובתוך חודש הראשונה של שנה שניה קרוי 'פלגם'.

ונסתפק **רבי זירא** במי שאומר 'הרי עלי עולה מן האיל או מן הכבש' – דהיינו מאיזה שארצה, והביא 'פלגם', האם יצא ידי חובתו. וצדדי הספק הם; האם פלגם הוא ספק כבש ספק איל, והלכך יצא ידי חובתו ממה נפשך. או שהוא בריה בפני עצמו, ולא יצא ידי חובתו.

והנה **לרבי יוחנן** להדיא מבואר דסבירא ליה דפלגם בריה בפני עצמו הוה. דתנן במס' פרה (פ"א מ"ג) לענין פלגם, שאם הקריבו, מביא עליו נסכי איל של שני עשרונים סולת ושלישית ההין יין, אבל אין עולה לו לחיובו אם היה מחוייב איל לבדו או כבש לבדו. ואמר **רבי יוחנן**, דהא דמביא עליו נסכי איל הוא משום דכתיב בפרשת נסכים 'או' לאיל וגו' לרבות את הפלגם בנסכים הללו. ומדאיצטריך קרא לרבוויי שמביא נסכי איל, שמע מינה דקסבר רבי יוחנן דהא דאמר תנא דמשנה שאינו עולה לו מזבחו, הוא משום דבריה בפני עצמו הוא, אלא דלענין נסכים רחמנא רבייה דמביא כנסכי איל. דאם אינו עולה לו מזבחו רק מצד הספק שמא כבש הוא, לא היה צריך קרא לרבות שמביא נסכי איל, דהא פשיטא הוא שצריך להביא נסכי איל שמא איל הוא, ואלא שהיה צריך להתנות; אם איל הוא יהא זה הנסכים שלו, ואם כבש הוא, יהא עשרון לנסכיו, ועשרון השני נדבה"י.

דף כ"ג ע"ב

אבל **בר פדא** אמר שם, שאבן מביא נסכי איל ומתנה, שאם איל הוא יהיו שני העשרונים לנסכיו, ואם כבש הוא יהא היתרון

' והיינו דוקא צמוינין קטנים כגון דוקין צעין, אבל מומין גדולים כגון מחוסר אבר פסולים אף צעופות משום דכתיב 'הקריבנה נא לפתחך'.

^א דלמריבין צמס' מנחות (דף ק"ו). שמתנדבין נסכים בלא קרבן. ואף על גב דתנן (שם דף ק"ד). שאין מתנדבין לוג אחד של יין ולא צ' ו' לוגין, אלא שלשה לוגין כדי שיהו קרויין 'נסכי כבש' או ארבעה לוגין שיהו קרויין 'נסכי איל', או ששה הראוין ל'פר', הכא שמצינו יחד עם היין של הכבש והרי בסך הכל מביא ארבעה לוגין יין, יכול להקריבו.

מהם שירצה והביא שניהם יצא ממה נפשך; אם גדולים הם יצא משום תורים, ואם קטנים הם יצא משום בני יונה. או דילמא כשהם בתחלת הציהוב אינם לא גדולים ולא קטנים אלא בריה בפני עצמו, דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו, והלכך אם הביא שניהם לא יצא ידי נדרו.

דף כ"ג ע"א

ואין לפשוט הספק מברייתא דלעיל דילוף מדכתיב 'מן' התורים ו'מן' בני היונה שתחלת הציהוב שבזה ושבוה הם פסולים. דכשלמא אם בריה בפני עצמו הוה, מובן למה צריכין ילפותא, דאשמעינן קרא הא גופיה דבריה נינהו, ולא יצא אפילו היכא דליכא למויחש לספיקא כגון בהך בעי'א. אבל אם אמרינן דספק הוי, והקרא לא פסלינהו אלא באופן שצריך להביא או תורים או בני יונה, ולא באופן הבעי'א דלעיל שנדר להביא איזה מהם שירצה, וכי איכא ספיקא קמי קודשא בריך הוא.

דיש לומר דלעולם אינם פסולים רק מצד הספק, ובאמת אין צריכין להפסוק ד'מן' התורים ו'מן' בני היונה למעט תחלת הציהוב שבהם, אלא אסמכתא בעלמא הואי, ומן הפסוק ילפינן למעט עוף שנרבעי' ונעבד. דהוה אמינא הואיל וכתיב גבי קרבנות של בהמה **משחתם בהם מום כב לא ירצו לכם** דכיון השחתה בין מום פוסלים בהם, ותנא **דבי רבי ישמעאל** דכל מקום שנאמר 'השחתה' אינו אלא; (א) דבר ערוה, דכתיב בדור המבול **כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ** ודור המבול בערוה קלקלו כדכתיב ויקחו להם נשים וגו' שהיו נזקקין לנשי ריעיות ולכל בהמה ודומה, (ב) עבודה זרה, דכתיב **פן תשחיתו ועשיתם לכם פסל**. ואם כן הא דכתיב כאן **משחתם בהם** היינו או רובע ונרבע שהם דבר ערוה, או בהמה שנעבדה לעבודה זרה. והוה אמינא דכיון דכתיב אחר כך **מום כב**, דרק בהמה שהמום פוסל בה דכתיב בהו **תמים זכר**, דבר

¹ הקשו בתוספות (ד"ה והצי'א) דכיון דממה נפשך האחד פסול, היאך יכול להקריבו. ומירנא, דמיבעי'א ליה כגון דאם עבר כהן והקריבו. אי נמי, כיון שהצי'א ליד הכהן י'א י'די נדרו מאחר דמכל מקום האחד מהן ראוי להקריבו.

² אי פשיטא לך דגדולים נינהו אייתניהו צמורים, ואי פשיטא לך דקטנים נינהו אייתניהו צבני יונה. וכיון דלא פשיטא לך לא הא ולא הא, מהיכא תיסק אלעתין ללכשוריניהו.

ועי' צתום' (ד"ה איצטריך) שדנו על כמה מקומות ללכאורה מצינו צממה מקומות שהמורה כתבה פסוקים כדי למעט ספיקות.

³ התוספות (ד"ה כי איצטריך) הקשו, דלכאורה הוא סותר דרשא דברייתא כדי לדחות ראיותו, ומוקי ליה קרא לדרשא אחרת. ומירנא, דקיס ליה דלצטריך קרא ד'מן' להאי דרשא של נרבע ונעבד. ועיי"ש עוד שהקשו אם כן יש לפשוט דספיקא הוי, דאי בריה הוי הוה צריך קרא למעוטי.

⁴ יש עוד פסול של 'רובע', אבל אינו שייך צעופות משום דאין לך עוף רובע.

גליון קנין תורה

וגם אין לומר דנסתפק בהכסיפו פניו ואלבא דרבי מאיר, דהא מדלוקה על אכילתו ודאי חמיץ הוה. ואף על גב שאינו חייב עליו כרת, היינו רק משום דלאו חמיץ הראוי לאכילה הוא, אבל חמיץ נוקשה מיקרי שהרי חייב עליה מלקות. ולענין הנודר להביא לחמי תודה של חמיץ או מצה ודאי יצא ידי נדרו, שהרי הביא חלות של חמיץ.

אלא ספיקת רבי זירא היה כשנסדק בקרני חגבים ואלבא דרבי יהודה דקרי ליה שיאור ומצריכו שריפה, אבל האוכלו פטור ממלקות. וצדדי הספק הם; כיון דמצריכו שריפה הרי מבואר דיש בו צד חמיץ, אבל מדקאמר שהאוכלו פטור ממלקות, מבואר דלאו ודאי חמיץ הוא, ולכן אינו לוקה עליו משום דהוה התראת ספק. ובוזה נסתפק רבי זירא אם לא הוה רק ספק חמיץ ספק מצה, ואם כן בהנודר להביא לחמי תודה מן החמיץ או מן המצה, והביא הך שיאור ממה נפשך יצא ידי נדרו. או שמא בריה בפני עצמו הוה, ובבעיין כמו שנדר להביא חמיץ או מצה והביא שיאור, לא יצא ידי חובתו.

• הקשו בגמ', באיזה אופן נסתפק רבי זירא אם הנודר להביא לחמי תודה יכול לפטור עצמו בשיאור. הא אמר רב הונא, שהאומר 'הרי עלי לחמי תודה' חייב להביא קרבן תודה וגם לחמה, משום דאדם יודע דאין לחם בלא תודה. ואם כן זה שעשה נדר להביא עשרה לחמי תודה, הרי נתחייב בקרבן תודה וכל הלחם. ואם כן אף אם שיאור הוא רק ספק חמיץ ספק מצה, הרי בלאו הכי צריך להביא עוד ארבעים חלות, שהרי אינו יודע אם השיאור הוא חמיץ וצריך להביא עוד שלשים של מצה, או אם הוא מצה וצריך להביא עוד עשרים של מצה ועשר של חמיץ. ועל כרחו יביא שלשים של מצה ודאי ועשר של חמיץ ודאי, ובעשר מהם קיים נדרו שהרי הביא עשר ועוד הוסיף עליהם.

ואין לתרץ דספיקת רבי זירא היה כאשר אמר 'הרי עלי עשרה חלות לפטור תודתו של פלוני, ובאופן זה לא נתחייב

על נסכי כבש נדבה. הרי מבואר דסבירא ליה דספיקא הוה, ואלביה יש להסתפק במאי מספקא ליה ואיזה תנאי עושה; האם פשיטא ליה לבר פדא דפלגם לאו בריה הוא אלא ספק איל ספק כבש הוא, ומתנה שאם איל הוא כל הנסכים שלו, ואם כבש הוא יהא עשרון סולת ורביעית היין נסכים דידיה, והשאר נדבה. ולצד זה, גבי בעיין דלעיל, כיון דודאי לאו בריה הוא יוצא ידי נדרו ממה נפשך דהא או כבש או איל הוא והוא נדר באיזה שירצה.

או דילמא מסתפקא ליה לבר פדא גם אם הוא בריה בפני עצמו, ולכן צריך הוא גם להתנות שעל הצד שהוא בריה בפני עצמו ואינו ראוי לנסכים, יהא כולו לנדבה. ולצד זה, גבי בעיין, נמי לא יצא, דשמא בריה בפני עצמו הוא ולא איל ולא כבש הוא. ונשארו בתיקו.

שיאור

רבי זירא נסתפק, בקרבן תודה שמעונה מ' חלות; שלשים של מצה ועשרה של חמיץ, ואמר אחד 'הרי עלי עשרה לחמי תודה מן החמיץ או מן המצה' – דהיינו 'חלות מאיזה מין שארצה, והביא 'שיאור' והוא דבר שיצא מכלל מצה ולכלל חמיץ לא בא, האם יצא ידי חובתו.

והנה נחלקו תנאי במס' פסחים (דף מ"ה:) מהו שיאור, ומה דינו: לרבי מאיר, 'שיאור' היינו כשהכסוף פני העיסה – ואפילו אין שם שום סדק, ואם אכלו חייב מלקות ארבעים. ואם נסדק אפילו בקרני חגבים הוה חמיץ גמור שחייב עליו כרת.

לרבי יהודה, אם רק הכסיפו פניו אפילו שיאור לא מיקרי ומצה מעלייתא הוה. ומשהתחיל להיות נסדק בקרני חגבים אז מיקרי 'שיאור', וסבירא ליה דאפילו אם אכל שיאור אינו חייב מלקות.

והנה אין לומר דרבי זירא נסתפק בהכסיפו פניו ואלבא דרבי יהודה, דלדידיה ודאי מצה מעליא הוא, דהא אפילו שיאור לא מיקרי.

ואין לומר דנסתפק כשנסדק בקרני חגבים ואלבא דרבי מאיר, דודאי הוה חמיץ גמור לדידיה, ואף חייב כרת על אכילתו.

⁷ כ"פ רש"י, וזיאל החתם סופר דאין כוונת רש"י לנוקשה אין ראוי לאכילה, אלא לנוו שאין החמץ הזה עושהו ראוי לאכילה, וצפסת הקפידה לחמץ הגורם ללחם שיהיה ראוי לאכילה, ואם אין החמץ עושהו ראוי לאכילה אעפ"י שהוא מעדנים כגון פת הבצ' כסגים מ"מ אינו חמץ גמור. אבל לענין חמץ הקרב לגבי מוצה אינו תלוי אם החמץ עושהו ראוי, כי לא כמיז לא תאכל מוצה חמץ אלא 'לא תעשה חמץ' או 'לא תאפה חמץ' על כן נוקשה נמי חמץ הוא.

¹⁰ לאו דוקא הוא, שהרי אף אי התראת ספק שמייה התראה היינו רק צדיעין לצסוק שעבר עזירה, אבל הכא לעולם מספקא לן; ראש יוסף.

¹¹ והיינו שיש צד ספק דבריה בפני עצמו הוא, אבל מכל מקום יסרך משום ספק שחמץ הוא, אבל לענין נדר לא יצא דשמה צריה בפני עצמו הוא לא מנה ולא חמץ; צ"ח פסחים ב. בתוד"ה אור ל"ד צ"ד דהא אמר שיאור יסרך.

¹² ודריש מ'או לאיל' דרשה אחרונה במס' מנחות (דף ז"א:).

¹³ היינו מדאורייתא אבל מדרבנן אסור לישחאל לאכלו בתוך הפסח, [אבל נומה לפני כלנו]; תוספות ד"ה אי.

גליון קנין תורה

השם קובען; מה בקיני זבים ויולדות דאחד לחמאת ואחד לעולה, ואם הגריל עליהם ושכתבו על אבן אחת חמאת ועל אבן אחת עולה והטילו עליהם בגורל¹ לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו, ומכל מקום מאחר שפירש זה לחמאת וזה לעולה אם שינה פסול². בשעירי יום הכיפורים שקדש הגורל, אינו דין שקדש השם, לכן ילפינן מדכתיב הגורל לה' ועשהו חמאת שהגורל עושהו חמאת בנפילתו עליו, ואין קריאת השם עושהו חמאת, ואם אמר זה לשם וזה לעזאזל, אין נקבעים בכך, ומגריל עליהם, ואם הגורל משנה את קביעות קריאת שם הולכים אחר הגורל³.

הרי מבואר דאי לא דכתיב ועשהו חמאת היינו לומדים בקל וחומר דקריאת השם קובען, ואף דכתיב בה 'חוקה' והיינו מוקמינן חוקה למילי אחרנייתא שאי אפשר לזמדם בקל וחומר.

אלא מסיק הגמ', דמיעט רחמנא וכתב עגלה הערופה משמע זאת ערופה ואין אחרת ערופה.

ולא ילפינן שתהא עגלה כשרה בשחיטה מקל וחומר; מה פרה שלא הוכשרה בעריפה כשרה בשחיטה, עגלה שכשרה בעריפה אינו דין שהוכשרה בשחיטה. דלכן כתיב פעם שנית וערפו העגלה שנה עליה הכתוב לעכב דבעריפה אין בשחיטה לא.

פסולי כהנים ולוים

כהנים נפסלים במומין אבל אין כשרותם תלוי בשנים, לויים כשרים במומין וכשרותם תלוי בשנים⁴ ופסולים בפחות משלשים, ויותר מכן חמישים⁵. נמצא, דהכשר בכהנים פסול בלויים, והכשר בלויים פסול בכהנים. ומבאר הברייתא מנא ילפינן דינים אלו:

מהא דכתיב בלויים ומבן המזשים שנה ישוב למדנו דשנים פוסלין בלויים. ועדיין הוה אמינא דגם מומין פוסלין בהם מקל וחומר; מה כהנים שאין השנים פוסלין בהן וכמו שיתבאר מומין פוסלין בהן, לויים שהשנים פוסלין בהם אינו דין שיהו מומין פוסלין בהם, לכן כתיב 'זאת' אשר ללויים דרק שנים פוסלין בלויים, ואין פסול אחרת ללויים.

והוה אמינא דגם בכהנים פוסלין שנים מקל וחומר; מה לויים שאין מומין פוסלין בהם שנים פוסלין בהם, כהנים שהמומין פוסלין בהם אינו דין שיהו שנים פוסלין בהם, לכן כתיב אשר

¹ דכתיב 'מואל שפתיך תשמור' אלמא שם קבע ועל משנה נמצאת מטאת למעלה ועולה למטה.

להביא תודה וארבעים חלות, והביא עשרה חלות של שיאור. דסוף סוף כיון דקיבל על עצמו 'לפטור' תודתו של פלוני לא יצא ידי נדרו עד שיפטור תודתו של פלוני, וכיון דיש ספק בלחמו של שיאור אם הם חמיץ או מצה, אינו יכול לפטור בזה את חבירו שהרי לא ידע חבירו אם צריך הוא להביא עוד שלשים של מצה, או עשרים של מצה ועשר של חמיץ, ועל כרחו יצטרך להביא עוד ל' מצות וי' של חמיץ, ונמצא שלא פטרו מכלום.

אלא מסיק הגמ' דאיירי כשאמר 'הרי עלי עשרה חלות לתודתו של פלוני' והביא עשרה חלות של שיאור. והא ודאי פשיטא לן דהוה פלוני לא נפטור מחובת הלחמי תודה על ידי העשרה חלות של שיאור, כיון דעל כל פנים יש ספק אם הם חמיץ או מצה, והוא צריך להביא שלשים של מצה ועשר של חמיץ. אבל זה שלא קיבל עליו לפטור חובתו של חבירו אלא להביא עשרה חלות עם תודתו ונכסבור שיוכלו לקרב עם הארבעים חלות של חבירו, ויש להסתפק האם שיאור הוא ספק חמיץ ספק מצה, ונמצא דיצא ההוא גברא ידי נדרו ויפטור החלות ויפלו דמיהם לנדבה לתודה אחרת, או הוה בריה בפני עצמו ולא יצא ידי חובת נדרו, ונשארו בתיקו.

פרה אדומה בשחיטה ועגלה בעריפה

פרה אדומה כשרה על ידי שחיטה, ופסולה על ידי עריפה. עגלה ערופה פסולה על ידי שחיטה, וכשרה על ידי ערופה. נמצאת, דהכשר בפרה אדומה פסול בעגלה ערופה, והכשר בעגלה ערופה פסול בפרה אדומה.

ומבאר הגמ' למה לא ילפינן שתהא פרה אדומה כשרה בעריפה בקל וחומר מעגלה ערופה; מה עגלה שלא הוכשרה בשחיטה הוכשרה בעריפה, פרה שהוכשרה בשחיטה אינה דין שהוכשרה בעריפה.

ואין לתרין דילפינן מדכתיב בתהלת פרשת פרה אדומה זאת חוקת התורה, ובהמשך הפרשה כתיב ושחט אותה לפניו, וכל מקום דכתיב 'חוקה' מעכב מה שכתוב בפרשה, ואין ללמוד מקל וחומר מה שלא כתוב בפרשה.

דף כ"ד ע"א

דהא מצינו מקומות דכתיב בהן 'חוקה', והוה ילפינן מקל וחומר דברים שאינן אמורים בפרשה. דהא בשעירי יום הכיפורים כתיב בסוף הפרשה והיתה זאת לכם 'לחוקת' עולם, ושנינו בברייתא, דמהא דכתיב ונתן אהרן על שני שעירים גורלות וכו' עדיין לא היינו יודעים דאי אפשר לקדשם על ידי קריאת השם. אלא הייתי לומד מקל וחומר דהואיל והגורל קובען, אף קריאת

גליון קנין תורה

ללוים (כל הפסוק מיותר הוא) ללמוד דרך לווים נפסלים בשנים, ולא בכהנים.

כל זה באהל מועד, אבל במשכן שילה ובית עולמים¹¹ שאין עבודת הלויים אלא שוערים ומשוררים ולא לעבודת מושא, אין נפסלין בשנים, וילפינן לה מדכתיב **מבן שלשים שנה וכו' לעבוד עבודה עבודה ועבודת מושא**, אין פסול שנים נוהג אלא בזמן שהעבודה בכתף¹².

• הגמ' מבאר מה שלכאורה נראה כסתירת הפסוקים בשנת הכשרות ללוים, דבפסוק אחד כתיב **מבן המש ועשרים שנה ומעלה** ובפסוק אחר כתיב **מבן שלשים**. ותירצו, דמבן כ"ה מתחיל ללמוד הלכות עבודה, ומבן שלשים מתחיל העבודה עצמה. וילפינן מכאן שתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו (שלומד ושוכחו) ה' שנים, שוב אינו רואה סימן יפה. אבל **רבי יוסי** אומר, דצריך לראות סימן יפה תוך ג' שנים משהתחיל ללמוד, וליף ליה מדכתיב אצל נבוכדנצר שהביא ילדי היהודים **לגדלם שנים שלש וללמדם ספר ולשון כשדים** דמבואר שזמן שצריך להצליח בלימודו הוא ג' שנים.

אבל **תנא קמא** שסובר דצריך ה' שנים סובר דאין ללמוד מלשון כשדים דאין צריך אלא ג' שנים, משום דדבר קל הוא ללמוד, אבל ללימוד התורה צריך המשה שנים. ו**רבי יוסי** סובר דאין ללמוד מההמשה שנים הנצרך ללוים ללמוד, משום דוקא הלכות עבודה צריך המשה שנים כדי לידע האיד להוריד המשכן, לפרקו ולנמטתו להעמיד קרסיו וקרשיו, והשיר לקרבן בפה ובכלי, שהם עבודות קשות.

שנים בכהן

אף דלא נאמר פסול של שנים בכהן, שנינו בברייתא שאינו מתחיל לעבוד עד שיוביא שתי שערות (דכתיב 'איש' איש מורעד וגו') ועובד עד שיוזקין, ומומין פוסלין בו.

אבל בן לוי מתחיל לעבוד מבן שלשים עד שנת החמישים, ושנים פוסלין בו. והא דאמרינן שהשנים פוסלות בהן, היינו דוקא באהל מועד שבמדבר, אבל בשילה ובבית עולמים אין נפסלין

¹¹ ירושלים נקראת צית עולמים, דמשנתרבה לא היתה אחריה היתר לשאר מקומות. אבל קדושת שילה היתה אחריה היתר לנמות כל ימי נז וגבעון.

¹² רש"י נקט (בפירושו עה"מ) דאף בזמן המשכן היו כשרים לשיר ולשוער, ולא נפסלו למעלה מן חמשים אלא לעבודת מושא. אבל הרמב"ן (סס עה"מ) מדייק מסוגיין דזומן שיש עבודת מושא, נפסלו אף לשאר עבודות.

אלא בקול. והביא **רבי יוסי** ראייה לזה מן הפסוק דכתיב ויהי **כאחד** (אפילו זקנים במשמע, הרי דליכא פסול שנים) **למחצצרים ולמשוררים** להשמיע קול אחד, דהיינו שצריכין לבשם את קולם שיהא נראה כקול אחד, ואם אינו יכול לעשות כן, פסול לשיר.

דף כ"ד ע"ב

• כהן עובד עד שיוזקין, ואמר **רבי אלעא** בשם **רבי הנינא**, דהיינו כשידיו ורגליו רותתין מאין כח.

• תנן, בעל קרי שטבל ולא הטיל מים קודם טבילה, לכשיטיל מים טמא, שמא נשאר בפי האמה צחצוח קרי, ויוצא עם מי רגלים¹³. **רבי יוסי** אומר, רק בחולה ובזקן, טמא. אבל בילד ובבריא, טהור¹⁴. משום דמעיקרא יוצא כולו. ואמר **רבי אלעא** בשם **רבי הנינא** דכל שעומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו, ונועל מנעלו מיקרי ילד¹⁵.

אמרו על **רבי הנינא**, שהיה בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו. אמר **רבי הנינא**, חמין ושמן שסכתני אמיו בילדותי, הן עמדו לי בעת זקנותי שאהא בכח לעשות כן.

• מי שנתמלא זקנו, ראוי ליעשות; (א) שליו ציבור לכל צרכיהם ולתקוע שופר, לנדות, ולהמנות פרנסו, (ב) לירד לפני התיבה¹⁶, (ג) לישא את כפיו¹⁷.

¹³ כ"פ רש"י, ואף דכבר ילפינן כן מפסוק דלעיל 'ועבודת משא' שאין השנים פוסלים בצית עולמים לשיר, מכל מקום הוה אמינא דהיינו רק שאינם נפסלים בחמשים שנים, אבל כמו דפסלה תורה בן חמשים למשא כחף, משום דלא אינו ראוי למשא מנה זקנה, ואף דפעמים נמצא אדם יותר מחמשים והוא גבור כחמו יותר מאחר בן ארבעים, מכל מקום לא נחנה תורה דצריה לשיעורין, כמו כן היה אפשר לומר דלענין שיר הולכין ג"כ אחר דרך האמצעי כפי הרגיל צריב בני אדם שישמנה קולם בשנים הללו יהא נפסל לשיר, ואפילו הוא עדיין לא נתקלקל קולו, והאח מציא ראייה 'ויהי כאחד' שאפילו זקנים במשמע, להשמיע קול אחד, ושמע מינה תרתי חדא דכל שקולו יפה אין משגיחין צוקנה כלל, וכל שנתקלקל קולו נפסל אפי' אינו זקן; תפארת יעקב.

¹⁴ ושכבת זרע מטמאה בכל שהוא אפילו צטעין חרלל כדתנן במסכת נדה (דף מ).

¹⁵ דהיינו בילד [אף בחולה] או בצריא [אף בזקן] טהור, וצאדס בנינוי שאינו לא ילד ולא זקן אס הוא חולה טמא; ל"ב אריה עפ"י הרמב"ם צפי' המשנה [אולם בחיבורו לא משמע כן, רק דדוקא בילד שהוא צריא טהור, ע"י תוס' יו"ט פ"ח מ"ד דמקואות].

¹⁶ כשהציה צ' שערות יכול לירד לפני התיבה אבל ליעשות עליה ציבור קצוע או להתפלל בתעניות וצמעמות אינו נעשה עד שיתמלא זקנו; תוספות ד"ה נתמלא.

טומאת כלי חרס ושאר כלים

כלי חרס מקבל טומאה כשהגיע טומאה לאוירו ואפילו לא נגעה בכלי. אבל אינו מקבל טומאה מגבו, ואפילו נגעה הטומאה בגבו של כלי. ואילו שאר הכלים אינם מקבלין טומאה על ידי אוירן כל זמן שלא נגעה בהן הטומאה. אבל מקבלין טומאה אם נגעה טומאה בגבן. נמצא, שהטהור בכלי חרס טמא בכל הכלים, והטהור בכל הכלים טמא בכלי חרס.

ילפינן דאויר כלי חרס מקבל טומאה מדכתיב **וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו, והיינו אף על פי שלא נגע בכלי.** וביאר רבי יונתן בן אבטולמוס, שאין לומר דהכוונה דוקא אם נגעה הטומאה בהכלי מתוכו או ישמא, דלענין שהכלי מטמא אוכלין שבתוכו כתיב **כל אשר בתוכו ישמא, ולענין שהכלי מקבל טומאה מן השרץ כתיב כל אשר יפול מהם אל תוכו, מה תוכו האמור כשהכלי מטמא מה שבתוכו היינו אף על פי שלא נגע הכלי למה שבתוכו, דמטמא כל אוכלין ומשקין הנתונים באוירו, אף תוכו האמור לענין שהכלי יקבל טומאה, היינו אף על פי שלא נגע הטומאה בו.**

והא דידיענין דכלי חרס מטמא למה שבתוכו אף על פי שלא נגע בהן, ביאר רבי יונתן דילפינן ליה מהא שהתורה העידה בהא דכתיב **כל אשר בתוכו, דאפילו הכלי חרס מלא חרדל – שהכלי אינו נוגע בכלו אלא במה שממך לדפנות – שהאמצעיים מיטמאין מן האויר.**⁷⁷

דף כ"ה ע"א

• **רב אדא בר אבהו הקשה למה לא ילפינן שכלי חרס מקבל טומאה מגבו מקל וחומר; מה כלי שטף⁷⁸ שאין מקבלין טומאה מאוירן בלא נגיעה – כדיליף לקמיה – מכל מקום מקבלין טומאה מגבן בנגיעה כדכתיב **וכל אשר יפול עליו וגו' משמע דנגע בכלי לא שנא גבו ולא שנא תוכו.** כלי חרס שמקבל טומאה מאוירו, אינו דין שיקבל טומאה מגבו.**

תירצו, דכתיב באהל המת **וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא,** ומדקפיד הפסוק על 'פתיחה', שמע מינה

⁷⁷ דאין לומר שהחרדל צאמצע מקבל טומאה על ידי שהדפנות מטמאין חרדל שאצלה, וזה את זה וכן הלאה, שהרי אין שיעור כזוה בכל אחד שיטמא טומאת אוכלין, ועוד שאין אוכל מטמא אוכל, ועוד דאם כן זה שני זה שלישי, והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את האמצעי.

⁷⁸ כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרו כלי שטף, על שם שיש להם טהרה צמקה.

• נחלקו תנאי מאימתי כהן כשר לעבודה; **לתנא קמא, משיביא שתי שערות אבל קטן לא דכתיב 'איש מזרעך.** לרבי, משיהא בן עשרים⁷⁹. וביאר רב הסדא טעמו של רבי, דכתיב **ויעמידו את הלויים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה'.** אבל תנא קמא סובר דאין ללמוד מפסוק זה, דדוקא עבודות כבודות הצריכות ניצוח צריך להיות בן עשרים, אבל בשאר עבודות מתחיל משהביא ב' שערות.

והקשו בגמ' האיך יליף רבי דינו מן הפסוק **ויעמידו את הלויים מבן עשרים וכו'** והא הך קרא איירי בלויים שאין בהם פסול שנים בבית המקדש. ומתריצין כדאמר רבי יהושע בן לוי, בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים, ופסוק זה אחד מהן **והכהנים הלויים בני צדוק** דעל כרחק צדוק כהן הוה, וקרי להו לבניו לויים על שם שמישבת לוי הסי, וכמו כן פסוק זה יש לומר דאיירי בכהנים.

• בברייתא שנינו דמהא דכתיב בפרשת מומין של כהן **איש מזרעך לדורותם יליף רבי אלעזר, דקטן אפילו הוא תם פסול לעבודה** ודחבי משמע 'איש נפסל על ידי מום, הא קטן אפילו תם אינו עובד. והזמן שהוא כשר לעבודה, הוא משיביא שתי שערות, אבל אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן עשרים. ויש ב' לשונות אליבא דמי קאי:

ללישנא קמא, רבי אלעזר אויל כרבי דאמר לעיל דצריך להיות בן עשרים. ואשמעינן הכא דרבי גופיה לא פסיל ליה בדיעבד ואפילו מדרבנן, אלא שאין אחיו הכהנים מניחין אותו לכתחלה.

ללישנא בתרא, לרבי פסול מדרבנן אפילו בדיעבד עד שיהא בן עשרים. וברייתא זו אויל כרבנן דמכשירין בן עשרים, ואשמעינן דאפילו רבנן מודו דלכתחלה לא יעבוד עד שיהא בן עשרים, ולכן אין אחיו הכהנים מניחים אותו, והא דהכשירו לעיל משהביא ב' שערות אינו אלא בדיעבד.

⁷⁷ היינו לישא כפיו בקביעות וצפני עלמנו דזה אינו רשאי רק משנתמלא זקנו נושא כפיו בקביעות, אבל משהציא ב' שערות אינו רשאי רק עם אחריים או צפני עלמנו באקראי; שם ע"פ מהר"ם.

⁷⁸ כל זה מדרבנן, אבל מדאורייתא ליכא פסול שנים. ולהלן יתבאר האם פסול זה מדרבנן מעבד או לא לרבי.

⁷⁹ רש"י מציא פי' אחר שהוא מלשון לויים שמיים כמו 'וילוו עליך וגו'.

⁸⁰ היינו דאפי' התחיל בעבודתו נוטלין אותה מידו, ומכל מקום אם עבד עבודתו כשרה; מאירי.

גליון קנין תורה

מקל וחומר; מה כלי חרס שמקבל טומאה מאוירו בלא נגיעה, אינו מקבל טומאה מגבו אפילו בנגיעה, כל הכלים שאין מקבלים טומאה מאוירן אינו דין שאין מקבלין טומאה מגבן. דכתיב וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא והרי כיון שהזכיר פתיחה, על כרחך איירי הפסוק בכלי חרס, וכתיב הוא למימרא דרך כלי זה תלה רחמנא טומאתו בהא דאין לו צמיד פתיל, אבל שאר כלים אפילו יש צמיד פתיל עליהן מקבלין טומאה, הרי מבואר דמקבלין טומאה מגבן.

כלי עץ וכלי מתכת לקבלת טומאה

גולמי כלי עץ שלא נגמרה כל מלאכתן, אבל נגמרה חקיקתן וראויין הן לתשמישן, מקבלין טומאה. אבל פשוטי כלי עץ – אפילו נגמרה מלאכתן – מהוריקין^א. ואילו גולמי כלי מתכת ושלא נגמרה כל מלאכתן מהוריקין^ב, אבל פשוטי כלי מתכת מקבלין טומאה^ג. נמצא, מהוריקין כלי עץ טמא בכלי מתכות, והמהוריקין בכלי מתכות טמא בכלי עץ.

ומבאר הברייתא מה הן גולמי כלי עץ שמקבלין טומאה: (א) כלים שעתידי לשפשפן בדבר המחליקן ומצחצחה, (ב) כלים שעתידי לשבצן ושמחורין לתקוע בהן מספרות ומשבצות לנוי, כמו שעושים בארנו הנשים, (ג) כלים שעתידי לגררן בכלי להחליקן, (ד) כלים שעתידי לחוק בהן חקיקות עגולות ככרכוב וכדרך שעושים בכיסויי תיבות ופסלים, (ה) כלים שעתידי להטיח אותן בדג טונם ודשפין בעורו כלי עץ להחליקן, (ו) כלי שמחוסר הבסיס לישב עליו, (ז) כלי שמחוסר אוזן – שפה לפיו וכמו שעושים לכלי ששותין בו יין לנוי, (ח) כלי שמחוסר אוזן וכמו שעושים לקופה ולנפה.

אבל כלי שמחוסר הטיטה, מהוריקין הוא אף בכלי עץ. ואין הכוונה דוקא להיכא דמחוסר הטיטה לגמרי, דפשיטא דמהוריקין הוא כיון דלאו כלי הוא. אלא איירי בכלי שבדעתו לחוק אותה עד שיחזיק קב, ולא חקק בו עדיין אלא עד שיכול להחזיק ג' לוגין. וקא משמע לן דאף על פי שראוי למלאכה, הואיל והתחיל לחוק בו

^א משום דאיתקש כלי עץ לשק שיש לו בית קיבול, דכתיב 'מכל כלי עץ או בגד או עור או שק', מה שק מטלטל מלא וריקן, אף כל מטלטל מלא וריקן.

^ב כלי אינו מקבל טומאה עד שיגמר מלאכתו, דכתיב 'כל כלי מעשה' שגמר כל מעשהו; רש"י מס' שבת דף נ"ב ע"ב ד"ה בגולמי. ולהלן יתבאר למה גולמי כלי עץ מקבלים טומאה.

^ג דכלי מתכות לא איתקוש לשק, וטומאת כלי מתכות כתוב בפרשת מדין 'אך את הזהב ואת הכסף וגו'.

דאיירי בכלי חרס – שהם כלים שהרגילה תורה את הטומאה להשכים ולמהר ולבא דרך פתחו באוירו ואף שלא נגע הטומאה בהן – דהא כתיב אל תוכו. ומבואר בפסוק, דאינו טמא אלא כאשר אין צמיד פתיל עליו, אבל אם יש צמיד פתיל עליו שמצומדת מונפתו עליו לפיו יפה, מהוריקין הוא, ואף על פי שהוא באהל המת. הרי מבואר דלא נטמא כלי חרס מגבן.

• לא ילפינן שכל הכלים יקבלו טומאה מאוירן מקל וחומר; מה כלי חרס שאינו מקבל טומאה מגבו מקבל טומאה מאוירו, כל הכלים שמקבלין טומאה מגבן אינו דין שיקבלו טומאה מאוירן. דכתיב בכלי חרס 'תוכו' ומשמע שבא למעט דרך תוכו של זה טמא, ולא תוכו של כלים אחרים.

ואף דכבר דרשו הא דכתיב 'תוכו' שני פעמים, אחד לגופו שמשמא אוכלין שנכנסו לאוירו, ואחד לגזירה שזה שמקבל טומאה על ידי אוירו על פי שלא נגעה בו. תירצו, דיש לדרוש ארבעה דרשות מהא דכתיב בתורה 'תוכו', דהא כתיב 'תוכו' שני פעמים, ובכל אחד הוה מצי למיכתב 'תוך', ודרשינן מיניה: (א) אחד לגופיה, שישמא כלי חרס כל אוכלין ומשקין שבאוירו אף על פי שלא נגע בהן, (ב) אחד לגזירה שזה ללמוד על כלי חרס שיקבל טומאה מן האויר, אף על פי שלא נגע בו השריק, (ג) אחד לדרוש 'תוכו' של זה ולא תוכו של כלי שטף, (ד) תוכו, שאינו מקבל טומאה אלא מה שבתוכו ולא מה שבתוך תוכו, ואפילו נמצא בתוך כלי שטף שבתוך כלי חרס.

• לא ילפינן שאין כל הכלים מקבלין טומאה מגבן, עד שיפול לתוכן ויגע בהן ונימא דהאי אשר יפול עליו על שוליו ועל דופןותיו מתוכו קאמר

¹ אם היה כלי מונח בתוך כלי חרס ופי הפנימי למעלה מפי החיצון, ויש אוכלים ומשקין בכלי הפנימי וטומאה באויר החיצון, אין האוכלין טמאין משום דלאו 'תוכו' של כלי חרס יניהו, אלא תוך תוכו.

ואפילו אם הכלי הפנימי הוא כלי שטף, מניל. דהיינו, לא מיבעיא אם כלי הפנימי גם הוא של חרס דמניל, דכיון דאינו מקבל טומאה מגבו לא נטמא, וחזק דפני הטומאה שבאויר החיצון. אלא אפילו כלי הפנימי הוא כלי שטף שמקבל טומאה מגבו, והיה אפשר לומר שלא יחוק צפני הטומאה, מכל מקום מניל על האוכלין שבתוכו, שהרי גם הוא לא נטמא וחזק. ואף דנגע כלי הפנימי בכלי החיצון, כיון דכלי החיצון ראשון הוא אינו נטמא לכלי שטף, דאין כלי מקבל טומאה אלא מאז הטומאה. ואי משום דקאי באויר כלי חרס, וכתיב 'וכל אשר בתוכו יטמא', היינו רק אוכלין ומשקין שבתוכו, אבל כלים שבתוכו אינו מקבל טומאה, כדלפינן במס' פסחים (דף כ. ב.) מהא דכתיב 'כל אשר בתוכו יטמא', וקמ"ל ליה 'מכל האוכל אשר יאכל' שאוכל ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס.

ונמל מקום אף דאמרין דלא נטמא הכלי שטף, הוה יותר רבותא בכלי שטף דמניל על מה שבתוכו, דלא אמרין דחזין דכל האויר של הכלי חרס הוה כמלא טומאה והוה כשרץ נוגע מגבו וליטמא ליה; שיטתו בקובצתן.

גליון קנין תורה

ללישנא קמא בשיטת רבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו; שקדים קטנים פטורים מן המעשר, בין שהם מרים ובין שהם מתוקים.

ללישנא בתרא¹ בשיטת רבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו; שקדים גדולים חייבים במעשר, בין שהם מרים ובין שהם מתוקים. ומעם הדבר ביאר רבי יוחנן, דאף שהם מרים חייבים במעשר, הואיל ויכול למתקן על ידי האור.

רבי אלעא אמר, שהורה רבי חנינא בצפורי כדברי האומר שקדים קטנים לעולם פטורים, אף כשהם מרים².

האחין שחלקו

תנן במשנתנינו³, האחין שהן שותפין בירושתן, כשהיבין בקלבו פטורין מן המעשר בהמה, וכשהיבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבו⁴.

אם כבר חלקו הירושה וחזרו ונשתתפו, הרי הן כשותפין רגילים, והלכך בהמות הנולדים להם כל ימי שותפותם פטורים מן המעשר בהמה, שהשותפות פטור מן המעשר בהמה⁵. וכשמביאין מנכסיהם שקל אחד שלם שיעלה למחצית השקל לכל אחד מהן, חייבין להביא עמה שתי קלבונות⁶.

אבל אם לא חלקו הירושה מעולם אין דינן כשותפין, הלכך חייבין במעשר בהמה של כל הנולדים להם כל ימי שותפותם⁷.

לשם קב ודעתו להשלימו, לא הוי גמר מלאכה עד שיחוק בו כדי שיכול להחזיק קב.

דף כ"ה ע"ב

ואלו הן גולמי כלי מתכות שטהורין, הואיל ולא נגמרה כל מלאכת נוי; (א) כלי ברזל שעתיד לשפשפן ולהחליקו, (ב) כלים שעתיד לשבצן כמשבצות זהב לנוי, (ג) כלי כסף וזהב שעתיד לגררן, (ד) כלי שעתיד לכרכר בה ציורים, (ה) כלים שיש בהן פחיתות ועתיד לפושטן בקורנם, (ו) כלי שמחוסר בסיס, (ז) כלי שמחוסר אוזן, (ח) כלי שמחוסר אוזן.

אבל אם אין הכלי מחוסר אלא כיסוי, טמא הוא אף בכלי מתכת לפי שאין הכיסוי ממלאכת הכלי, שהכיסוי כלי אחר הוא ואף בלא כיסוי עומד הכלי בנוי.

• נאמרו שני טעמים למה גולמי כלי מתכות טהורין, מה שאין כן בכלי עץ:

(א) רבי יוחנן ביאר, דכלי מתכות הואיל ולכבוד עשוין, לא חשיבי כלי למילתייהו עד שתגמר כל מלאכת כיבודן.

(ב) רב נחמן ביאר, הואיל ודמיהן של כלי מתכות יקרים, עד שנגמרו נזייהם לא חזו למילתייהו לימכר ביוקר כראוי להם.

ונפקא מינה בין שני הטעמים הוא בכלי עצם שדמיהם יקרים אולם אין עשוין לכבוד; דלרב נחמן הוו ככלי מתכות וכדאמר כבר רב נחמן דכלי עצם ככלי מתכת דמי, ולרבי יוחנן הוו ככלי עץ.

• הא דמבואר דכלי עצם מקבל טומאה, היינו כדשנינו כבריייתא דאמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה דילפינן מדכתיב וכל מעשה עזים תתחטאו להביא דבר הבא מן העזים מקרניהם ומטלפיהם ודאין לומר שבא לרבות כלי עור, דכבר כתיב להדיא ברישא דקרא דכלי עור מקבל טומאה. וילפינן שגם דבר הבא משאר בהמה וחיה מקבל טומאה, מדכתיב וכל מעשה, והא דכתיב עזים לא בא למעט אלא הבא מן העופות (וכגון צפרנים של מיני עופות שעושין מהם כלים) שאינם מקבלין טומאה.

שקדים המרים והמתוקים

לתנא קמא; שקדים המרים קטנים חייבין במעשר, כיון שדרכן לאוכלן בקומנם קודם שיהו מרים, וכשהם גדולים פטורין. ושקדים מתוקים, כשהם גדולים חייבין במעשר כיון שנגמר פריים, אבל כשהם קטנים פטורין משום שאין דרך אכילתן כך.

¹ נמצא דשני הלשונות לא פליגי אליבא דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשם אביו, אלא שקדים קטנים לעולם פטורים, אבל שקדים גדולים לעולם חייבין; ראש יוסף בשטת רש"י. אלא עי' בתום ד"ה זה וזה שפי' הגמ' באופן אחר.

² ולפי הראש יוסף זהערה הנ"ל, לא היינו למימרא דלית הלכתא כמ"ד זה וזה לחיוב, אלא כמ"ד זה וזה לפטור עשה מעשה קן, והורה בניסורי קן.

³ משנתינו נקט דינים אלו לפי שדומין להן חילוקי דינים דלעיל, אלא דעד השתא איירי בתרמי מילי ודבר הנוהג צו אינו נוהג צו. ומהשתא מיירי בחדא מילתא יש זה חלוק פרקים, וזמן שדבר זה נוהג זה אין דבר זה נוהג זה, יש זמן שזה נוהג זה ואין זה נוהג זה.

⁴ במס' צכורות (דף נ"ו:), ילפינן מדכתיב 'יהיה לך' ולא של שותפות, ואף על גב שהפסוק איירי בצכורות, מוקמינן התם הפסוק לענין מעשר בהמה.

⁵ הקלבו הו' לשון 'הכרע', שחייבין להכרע שקליהן, ואם נתנו צין שניהם שקל שלם נותנין שמי קלבונו, שהרי היה להן לשקול לתלפין. וכשיטת רבי מאיר דשנים שהביאו שקל אחד שלם מביאין שני קלבונו. אבל לחכמים, אין חייבין אלא קלבונו אחד; עי' משנה מס' שקלים פ"א מ"ו.

⁶ דאמרינן התם במס' צכורות, שאם קנו בתפוסת הצית חייבין במעשר דכתיב 'יהיה לך'.

שהמעוות בידו יכול לאכלו חוץ לירושלים מפני שנתחללו על התמך ודאילו לא החמיץ, הוה הנך מעות קיימי בקדושתיהו ביד המוכר, משום דאיגלאי מילתא למפרע דבשעת לקיחה פרי הוה, דנכנס בהם כח ההרצנים אלא שעדיין לא נגמר, ולכן חילול מעיליא הוא. שאם לא היה יין בהרצנים, לא היה מחמיץ לעולם¹⁷.

ויש להקשות עליו ממשנתינו דקתני דכשלא החמיץ אין נקה בכסף מעשר, ומשמע דאינה לקיחה והדמים קדושים ביד המוכר. ולא אמרינן שמה אם הניח התמך היה מחמיץ, ואם כן כשהתמך אינו לפנינו היה לנו לילך בתר רוב, ורוב תמך מחמיץ הן. וכיון דקתני אין נקה במעשר ופוסל את המקוה, שמע מינה דכל כמה דלא החמיץ אף על פי שעתיד להחמיץ, ההיא שעתא מיהא לאו פירא הוא, ולא הוי חלוף. תירצו בשני דרכים:

(א) רבה תירץ, דאיירי כששייר ממנו מוכר זה בכוס ולא החמיץ, ולכן לא קנה המעשר שהרי רואין דאף לבסוף לא החמיץ.

(ב) רבא תירץ שדינו של רב נחמן ודין משנתנו תלוי במחלוקת תנאים לענין פסול מקוה: דהדין הוא דרק ג' לוגין של מים פוסל את המקוה כשנפלו לתוכו קודם שהומשכו לה ארבעים סאה, ונחלקו תנאי היכא שנפלו משאר משקין לתוך מים; לרבנן, ג' לוגין מים חסר קורטוב, ונפל בהם עוד קורטוב מדבר אחר, כיון שחסרו המים משיעור שלשה לוגין אינם פוסלים את המקוה, לא מיבעיא כשנפל לתוכן קורטוב יין שמראיהן כמראה יין¹⁸, אלא אף אם נפל לתוכן קורטוב של חלב שאינו דוחה את מראה המים, אינו פוסל את המקוה כיון דליכא שיעור שלם של מים לבדן רק בצירוף החלב.

לרבי יוחנן בן זורי, הכל הולך אחר המראה, ואף בשלשה לוגין שלמין של מים אם נפל לתוכן קורטוב של יין אינו פוסל המקוה, כיון דיש להם מראה יין¹⁹. ואם נפל לתוכן קורטוב של חלב דיש בהם מראה מים, אף כשחסרו המים משיעור שלשה

¹⁷ ולפי זה הא דאמר לעיל 'בשהחמיץ מחלוקת' לאו דוקא בשהחמיץ, אלא כיון שסופו להחמיץ אף על גב דלא החמיץ כדאי יין חשיב לרבי יהודה, אלא לפוקי היכא דאין סופו להחמיץ; תוספות ד"ה בשהחמיץ.

¹⁸ אבל בשיטה מקובצת כמד בדעת רש"י דרק היכא דליכא קמן אולינן במר לבסוף, אבל כל זמן דליכא קמן דיינינן לה כדשמתא, והמשנה איירי בדאיכא קמן.

¹⁹ אבל שלשה לוגין שלמים אפילו מראהן כמראה יין, פסלי דרבנן דלא קפדי אחומתא כלל.

²⁰ וחולק בזה גם על מה דאמרו רבנן ברישא דרק בשלשה לוגין 'חסר קורטוב' הוא דאין פוסלים כיון דליכא שיעורא, אבל לדידיה אף בדאיכא שיעורא ממני לבדן, כיון דליכא חומתא דמיס אינס פוסלים.

וכשמביאין שקל שלם שיעלה למחצית השקל לכל אחד, פמורין מן הקלבוץ.

דיני תמך משהחמיץ ולפני שהחמיץ

התמך – דהיינו מים הנתנים בהרצנים; משהחמיץ ותוסם דינו כיון, וניקה בכסף מעשר שניסא, ואינו פוסל את המקוה²¹. אולם כשלא החמיץ אינו אלא מים, ופוסל את המקוה, ואינו ניקה בכסף מעשר שני.

והנה נחלקו תנאי במשנה במס' מעשרות (פ"ה מ"ו) לענין מעשר, בהמתמך ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו ולא יותר ושם מצא יותר מדי מדתו הכל מודים שהייב לעשר שהרי יש כאן יין, לתנא קמא, פמור מן המעשר, לפי שדינו כמים הואיל ולא נוסף בו כלום, ואף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום. לרבי יהודה, חייב במעשר, דכוליה פרי היא.

והנה לכאורה משנתנו דאמרה שאם החמיץ דינו כיון לא אזיל כרבנן, דאליביהו אפילו החמיץ דינו כמים, דפטור מן המעשר. ולא אזיל כרבי יהודה, דלדידיה אפילו לא החמיץ דינו כיון, ויהא חייב במעשר.

אמר רב נחמן בשם רבה בר אבוח בשם רבי יוסי כרבי חנינא, דהמחלוקת של רבי יהודה ורבנן שם הוא רק בשהחמיץ²², אבל כשלא החמיץ מודה רבי יהודה דלאו פרי הוא ודינו כמים. ולרבנן אפילו כשהחמיץ דינו כמים. ולפי זה אזיל משנתנו כרבי יהודה.

דף כ"ו ע"א

ואמר רב נחמן בשם רבה בר אבוח, תמך שלקחו בכסף מעשר שני לפני שהחמיץ ולבסוף החמיץ, קנה המעשר שני ומי

²¹ לפי שממון אביהם בחוקמו עומד, ואביהם השוקל על בניו או על אחד מבני עירו ופוטרו בשלו, פטור מן הקלבוץ. דתנן במס' שקלים (פ"א מ"ו), השוקל על יד עמי, או על יד שכנו, או על יד בן עירו, פטור מקלבוץ. ובניו נמי אין מנזת שקליהם עליו, והוה ליה כשכנו וכן עירו.

²² בקמת כסף מעשר שני צירוסלים מוכר יין, דדרשינן במס' עירובין (דף כ"ו): הא דכתיב 'ומתם הכסף בכל אשר תאזנה נפשך וגו'', מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו'.

²³ דשלשה לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה, אם נפלו לתוכן קודם שהומשכו צו חרבעים סאה, אבל יין אינו פוסל את המקוה.

²⁴ ולא רצה רב נחמן להעמיד מחלוקתם כשלא החמיץ, וכשהחמיץ גם לרבנן דינו כיון, ולפי זה אזיל המשנה כרבנן. דקסבר רב נחמן דכיון דהמשנה במס' מעשרות איירי כשלא מנא אלא כדי מדתו, אם לא החמיץ לא היה מחייב עליה רבי יהודה במעשר.

גליון קנין תורה

משום חשש שמא יחמיץ האחד והוה פרי, והשני לא יחמיץ, ונמצא מפריש מן החיוב על הפטור או מן הפטור על החיוב¹⁸.

דף כ"ו ע"ב

• שנינו בברייתא, התמוד; עד שלא החמיץ, אם נטמא משיקו במים שבמקוה, משום דמים בעלמא הוא שנטהר על ידי מקוה. אבל משהחמיץ, דינו כיון ואין משיקו במים¹⁹.

רבא אמר, דאף כשלא החמיץ אינו משיקו במים אלא כאשר תחלה תמדו במים טהורים ואחר כך נטמאו, אבל אם היו טמאים מעיקרא אינו יכול לטהרו בהשקה.

אבל **רב גביהה** הקשה על חילוקו של רבא, שאם הטעם דכאשר נטמאו לפני שתמדו אינו יכול לטהרו הוא משום דהמים כבדים ויורדים למטה והפרי צף מלמעלה, ולכן לא הוה השקה. אם כן כך אם היו טהורים ולא נטמאו רק לאחר שתמדו, גם כן לא יועיל לו השקה משום דהמים יורדים למטה והפרי צף למעלה. וכיון דבנטמאו לבסוף מודה דמהני להו השקה, על כרחך צריך לומר דהכל מעורב יחד – המים והיין של תמד – הלכך מהניא ליה השקה, ואם כן הכי נמי כשהיו המים טמאים תחלה הרי עכשיו מבלבלי ומעורבים יחד המים והיין של תמד ונחשבים כאחת ויהני להו השקה²⁰.

לוגין ולא נשלם רק על ידי החלב, פוסלים הם את המקוה, כיון שיש כאן שלשה לוגין שמראיהן כמראה המים.

ובזה יהא תלוי דין התמוד; **תנא דמשנתנינו** סובר **כרבי יוחנן בן נורי** דהכל הולך אחר המראה, וכמו כן בתמד שלא החמיץ עדיין, כיון שטעמו ומראהו כמים דינו כמים אף על פי שעתיד הוא להחמיץ. ולכן פוסל המקוה, ואינו נקח בכסף מעשר שני.

אבל **רב נחמן** שאמר דתמד שלקחו בכסף מעשר שני לפני שהחמיץ ולבסוף החמיץ אמרינן דנתגלה למפרע שהיה תמד, סובר **כרבנן** דלא אוליגן בתר מראה. וכיון שנתגלה לבסוף שהחמיץ ונמצא שלא היה מים אלא יין, קנה אותה הכסף מעשר שני²¹.

• **רב נחמן** דאמר לעיל **דרבי יהודה ורבנן** לא נחלקו אלא בשהחמיץ התמד, חולק על הא דאמר **רבי אלעזר** דאפילו **רבי יהודה** מודה שאין מפרישין עליו מתמד אחר אלא אם כן החמיץ. הרי מבואר דאף בשלא החמיץ מחייב רבי יהודה לעשרו²², ואתא רבי אלעזר לאשמעינן דעד כאן לא מחייב רבי יהודה במעשר אלא להפריש מן התמד עצמו מיניה וביה, אבל אין להפריש מתמד אחד על תמד זה, אפילו אותו תמד גם כן לא החמיץ.

¹⁸ פירשו אליבא דמסקנת רש"י. ולפי פירוש הראשון שכתב רש"י, לרבנן במקוה אינו פוסל עד שיש בה שניהם; מראה מים וגם שיעור מים, ולפי זה אפי' ג' לוגין שלמים של מים שפול לתוכן יין ומראהו כמראה היין לא יפסלו המקוה, כיון שאין מראהו כמראה המים. ונדרשא גרסין 'שלשה לוגין מים שפול לתוכן קורטוב יין ומראהו כמראה יין ונפלו לתוכו לא פסלוהו', דאף דאיכא ג' לוגין מים אינם פוסלים כיון שאין מראהו כמראה המים. ועל הרישא לא נחלק רבי יוחנן בן נורי כלל לדלידיה גם כן אינו פוסל כיון שהולך אחר המראה. והכא בתמד אף קודם שהחמיץ כפירא חשיב כיון דעתיד להחמיץ, וליכא שיעורא דמים, ואינו פוסל אף שמראהו כמראה המים, וכן לענין קיחתו בכסף מעשר דלא שייך ביה שיעורא, שפיר ניקח במעשר דכפירא חשיב.

אבל לרבי יוחנן בן נורי דאזיל בתר חזותא [שחולק על הסיפא 'בשלשה לוגין חסר קורטוב שפול לתוכן חלב', וכפירא ליה דאף דאין שיעור שלם של שלשה לוגין ממים ממש רק בצירוף החלב, מכל מקום פוסל את המקוה כיון שמראהו כמראה החלב], אף שעתידי להחמיץ שבשזיל כך היה לו להחשב כפרי, כיון דעכשיו מראהו כמים פוסל את המקוה ואינו ניקח במעשר.

¹⁹ ומדקאמר רבי אלעזר 'הכל מודים' ולא קאמר 'מודה ר' יהודה' איכא למשמע לדלידיה בשלא החמיץ דוקא מחלוקת, ומשום דרבנן אזלי בתר השמא ועד להחמיץ לאו פירא הוא כלל ורבי יהודה סבר אי שבקיה הוה מחמיץ והילכך אסור למשתי מיניה עד דמעשר ליה מיניה וציה. הא בשהחמיץ לכולי עלמא מפרישין עליו ואפילו במקום אחר. ולפי פ' זה משנתנינו רבנן היא, ולא רבי יהודה, דלרבי יהודה אפי' לא החמיץ נמי ניקח בכסף מעשר, כלומר לקיחה היא מספק, ופוסל את המקוה דלילמא אי שבקיה הוה מחמיץ; רשב"א.

²⁰ המפריש מן הפטור על החיוב נמצא אוכל טבל, שהרי אין שם מעשר חל על מעשרותיו שאינו ראוי לכך, ונמצא שלא נתקן זה שהפריש עליו. והמפריש מן החיוב על הפטור מאכיל טבל לכהן, שהרי אין שם תרומה חלה עליו כיון שזה שהוא מפריש עליו אין צריך לכך, נמצא שנתן לו מטבל זה החייב בתרומה ומאכילו לכהן על חנם. ואפילו כהן האוכל טבל חייב מיתה.

²¹ לרב נחמן דחשיב ליה פירי בשסופו להחמיץ אע"ג דלא החמיץ, נריך לפרש עד שלא החמיץ דהכא היינו דאין סופו להחמיץ, וכגון ששייר ממנו בכוס ולא החמיץ, [ואזיל כרבי יהודה דבהחמיץ או סופו להחמיץ חשיב כיון וצאין סופו להחמיץ חשיב מים]; תוספות ד"ה התמד.

והשיטת"ק כתב דעת רש"י דכל זמן שהוא לפנינו גם לרב נחמן אין דינו כמים קודם שיחמיץ.

²² דטהרת מקוה אינו מועיל אלא לכלים ואדם, ולא לאוכל ומשקה. ורק מים מיטהרים בהשקה, שאם יש לו מים יפים לשתייה ונטמאו נתמנן בכלי ומשקטן צמי המקוה עד שנוסקין המים והוי חיבור וצטלי לגבי מקוה, כתרומה טמאה שזרעה בקרקע שצטלה טומאתה והיא טהורה, אבל יין צמים לאו 'זריעה' היא, שטעם אינו צטל.

²³ ורבא סלקא דעתיה דכי נטמאו מעיקרא צפני ענמן, אינו מועיל להן השקה אלא צפני ענמן; תוספות ד"ה הכא.

דיני תקיעה בערב שבת ויום טוב, והבדלה

תנן במשנתנו, כל מקום שיש תקיעה בין השמשות של ערבי שבתות וימים טובים להבדיל בין קודש לחול כדי להבטיל את העם מן המלאכה, אין הבדלה בתפלה ועל הכוס. וכל מקום שיש הבדלה, אין תקיעה.

ומבאר המשנה באיזה זמנים יש תקיעה, ובאיזה זמנים יש הבדלה:

יום טוב שחל להיות בערב שבת, אף על פי שגם היום יום טוב היה ואין בו מלאכה, מכל מקום תוקעין להבדיל העם ממלאכת אוכל נפש שמותר ביום טוב ואסור בשבת. ואין מבדילין, מפני שקדושת השבת הנכנס הוא חמור מן קדושת יום טוב היוצא.

אבל **יום טוב שחל להיות במוצאי שבת**, לפי שקדושת שבת היוצא חמור מקדושת יום טוב הנכנס, אין תקיעה. אבל מבדילין בין קדושת שבת היוצא לקדושת יום טוב הנכנס.

• אף דנתבאר בהמשנה דיום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעין, מבאר הגמ' דצריך שינוי משאר תקיעות של ערבי שבתות, שהרי אין קדושה הנכנסת חמורה מקדושה היוצאה כל כך כמו ערב שבת שחל להיות בימות החול. ונהלקו אמוראי מהו השינוי שעושיין:

לרב יהודה, תוקע ומריע מתוך התקיעה וקודם שיסיים התקיעה מריע בסופה¹ אבל אינו מריע בפני עצמו. **לרב אסי**, תוקע ומריע בנשימה אחת, ומכל מקום מפסיק הוא קצת בינתיים, וכן תיקן **רב אסי** בהוצל.

שינוי בברייתא, יום טוב שחל להיות בערב שבת, תוקעין ולא מריעין, ומשמע שלא מריעין בו כלל. תירצו כל אחד מן האמוראים למעמיה: **רב יהודה** מתרין, לא מריעין בפני עצמה אלא מתוך תקיעה. **ורב אסי** מתרין, לא מריעין בשתי נשימות, אלא בנשימה אחת.

נוסח הבדלה בין שבת ליום טוב

נהלקו תנאי במשנתנו בנוסח הבדלה בין שבת ליום טוב כשהוא במוצאי שבת:

¹ דלדעת רב אסי אינה נריכה שינוי כל כך, אלא תוקע ומריע בנשימה אחת כלומר שאינו מקצר בתקיעה אלא שמוקף לה התרועה ביתר מן הרגיל כדי שירגישו שאינה כשאר הימים וזהו שאמר בנשימה אחת; מאיר.

מכירת בתו לאמה, וקנס של אונס ומפתה בקמנה ובנערה

לתנא דמשנתנו כל זמן שהבת קמנה ואביה זכאי למוכרה לאמה, אין קנס, דאם נאנסה או נתפתתה אין לאביה חמשים כסף, דכתיב **ונתן האיש השוכב עמה לאבי הַנְּעִרְהָ חמשים כסף**, רק נערה ולא קמנה. וכל מקום שהיא נערה דיש לה קנס, שוב אין האב יכול למוכרה לאמה².

אמר **רב יהודה** בשם **רב**, דתנא דמשנתנו הוא **רבי מאיר** דסבירא ליה דקמנה מבת יום אחד עד שתביא ב' שערות, יש לה מוכר ואין לה קנס. ומשתביא ב' שערות עד שתיבגר יש לה קנס ואין לה מוכר.

אבל **הכמרים** אומרים, קמנה מבת יום אחד ועד ג' שנים שאינה ראויה לביאה, אין לה קנס ויש לה מוכר. ומבת ג' שנים ויום אחד שראויה לביאה עד שתביא שתי שערות, יש לה קנס. ואין הכוונה דיש לה רק קנס ולא מוכר, דכיון שקמנה היא עד שתביא שתי שערות, למה אין לה מוכר. אלא צריך לומר ד' אף קנס יש לה אף על פי שיש מוכר. ומשתביא שתי שערות ועד שתיבגר וששה חדשים הן בין נערות לבגרות, יש קנס ולא מוכר.

מיאון וחליצה בקמנה ונערה

לתנא דמשנתנו, כל מקום שיש מיאון, כגון יתומה שקדשה אמה או אחיה ואפילו לדעתה, שיכולה למאן ויוצאה בלא גט עד שתביא שתי שערות, אינה ראויה לחליצה אם יבמה היא ודאי כתיב בפרשה, **ואם לא יחפין האיש ומקשינן אשה לאישו**. ומשיש לה שתי שערות שנראית לחליצה, אינה יכולה למאן.

אמר **רב יהודה** בשם **רב**, דתנא דמשנתנו הוא **רבי מאיר** דסבירא ליה דנערה אינה ממאנת. אבל שימת **הכמרים** ורבי יהודה בברייתא הוא, דיש מיאון במקום חליצה, דאפילו נערה יכולה למאן, עד שיוקף אותו מקום בשער וירבה השחור על הלבנה.

² כדתיבא בערכין (דף כ"ט:): שאין אדם יכול למכור צמו כשהיא נערה מקל וחומר; מה קמנה שמכרה כבר יולאה עכשו צמימי נערות, שאינה מכרה עדיין אינו דין שלא תימכר משהביאה סימני נערות.

³ דסבירא ליה דבמס' כתובות (דף מ'.), כל מקום שנאמר הַנְּעִרְהָ צלל ה"א, אפילו קמנה במשמע.

⁴ ובמס' נדה (דף נ"ג:): מפרש, לא שירבה ממנו, אלא שיהו שתי שערות ארוכות שוככות ונראה כמו שרצה השחור על הלבן.

גלין קנין תורה

יום טוב שחל באמצע השבת

אמר רבי זירא, יום טוב שחל להיות באמצע השבוע, אומר בהבדלה 'המבדיל בין קדש לחול, ובין אור לחשך, ובין ישראל לעמים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה', אף על גב דלא שייך יום השביעי הכא כלל, משום דסדר הבדלות האמורות בתורה הוא מונהי.

הדרן עלך פרק הכל שוחטין

(א) לתנא קמא, אומר 'המבדיל בין קודש לקודש'. ונחלקו אמוראי היכן אמורה; לרב יהודה ורב נחמן, אמורה רק בהתימתה של הבדלה. אבל בפתיחתה אומר 'המבדיל בין קודש לחול' וכן אנו נוהגים.

לרב ששת בריה דרב אידי, אף בפתיחתה מתחיל 'המבדיל בין קודש לקודש', אבל אין הלכה כמותו ושהרי למנות סדר הבדלות הוא בא בתחלה, והבדלה דכתיבא באורייתא בקודש וחול כתיבא.

(ב) לרבי דוסא, אומר בין קודש חמור לקודש הקל, ולית הלכתא כותיה ודלא מולולינן ביום טוב לקרותו קודש הקל.

¹⁰ כל ההבדלות שאנו מונים הוא על פי מה שהבדיל המורה: (א) 'להבדיל בין הקודש ובין החול' וגו', (ב) 'ויבדל בין האור ובין החושך', (ג) 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי'. והא דמסיימים 'ובין יום השביעי לששת ימי בראשית' היינו ההבדלה בין קדש לחול, וחוזר עליה משום דבעי למימר מעין חתימה סמוך לחתימה.

שאלות ותשובות לחזרה

דף כ"ב ע"א

א. מנא ילפינן דחטאת בהמה אינו באה אלא מן החולין, ולא ממעות מעשר שני?

מדכתיב בפר של יום הכיפורים והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו ושחט את פר החטאת אשר לו דרשינן משלו ולא משל צבור מתרומת הלשכה, משלו ולא משל מעות מעשר שני [ואף למיד מעשר ממון הדיוט אתי אשר לו לממעטיה].

ב. האם צריכים למילף דעולת העוף אינו בא אלא ביום מחטאת בהמה, ולמה?

באמת אין צריך, דהא כתיב בכל הקרבנות 'ביום' צוותו להקריב דמשמע ביום ולא בלילה, אלא כדי נסבה.

ג. מנא ילפינן שאין עבודותיה של עולת העוף כשרות אלא בידו הימנית; לרבנן, ולרבי שמעון?

לרבנן, ילפינן מדכתיב בעולת העוף והקריבו 'הכהן', וכל מקום שנאמר 'כהונה' אינו אלא בימין. לרבי שמעון, אין ללמדו משם, דאף על גב דכתיב 'כהונה' אי אפשר ללמוד דצריך ימין, אלא אם כן כתיב נמי 'אצבע'. ורק אם כתיב 'אצבע' אפשר ללמוד דצריך ימין אף על גב דלא כתיב 'כהונה'. הלכך צריך ללמדו מהדיקש לחטאת בהמה, והתם ילפינן ליה מדכתיב בפר הטאת של יום הכפורים והזה 'באצבע' על פני הכפורת, וכל מקום שנאמר 'אצבע' היינו בימין.

ד. מהיכן ילפינן המקום מליקת עולת העוף הוא מ'מזול ערפו'; לרבי ישמעאל, ולתנא קמא ורבי אלעזר ברבי שמעון?

לרבי ישמעאל, ילפינן ליה מחיקש לחטאת העוף דכתיב בה 'ממול ערפו', ובמליקת עולת נדבה לא כתיב אלא ומלק את ראשו והקטיר, וכאן בעולת העוף של חובה לא כתיבה מליקה כלל, וזו למידה מזו דכולם צריכה מליקה ממול העורף. לתנא קמא ורבי אלעזר ברבי שמעון, אין ללמדו מהדיקש לחטאת העוף, דרבנן סבירא להו דההיקש הוא לחטאת בהמה, ולרבי אלעזר ברבי שמעון אף דאמר כמשפט 'חטאת העוף' מכל מקום מפיק היקישא לאחיזת ראש וגוף [ותרתי לא מצי גמרינן מיניה, דאי צריך להדיקש למול עורף, תו אי אפשר למילף מיניה אחיזת ראש וגוף, דחילוקא דוהקריבו לגמרי משמע דחלק הכתוב בעולה ממליקת חטאת והטעינה הבלה, וכל שישנו בשחיטה ישנו בהבלה]. ולדידהו ילפינן דעולת העוף צריך מליקה ממול העורף, במה מצינו; מה מליקה האמורה בחטאת פירש לך בה הכתוב שמקומו במול עורף, אף כל מליקה אינה אלא ממול עורף.

דף כ"ב ע"ב

ה. איזה גודל של בני יונה כשר לקרבן לכתחלה, ובדיעבד? ומנא ילפינן לה?

אינו כשר אלא בקטנים ולא גדולים. מצותן כן לכתחלה דכתיב 'בני יונה' דהיינו קטנים. ולענין בדיעבד נמי פסול, דמכל הנך קראי דמשתעו בקינים [כגון בנרבה, שמיעת קול, יולדת, זב ובה, ובמצורע], אף במקום אחד לא כתיב 'מן בני התורים' או 'מן בנינגב', ומדכתיב בכלהו 'בני' יונה, שמע מינה דמעכב להביא דוקא קטנים, וגדולים פסולים אף בדיעבד.

גליון קנין תורה

ו. איזה גודל של תורים כשר לקרבן, לכתחלה, ובדיעבד? ומנא ילפינן להו?

אינו כשר אלא גדולים ולא קטנים. ולענין לכתחלה ילפינן מדכתיב 'תורים' דמשמען גדולים. ולענין בדיעבד נמי פסול, משום דאיתקש תורים לבני יונה. מה בני יונה אינם כשרים בהכשר תורים כשהם גדולים, אף תורים אינם כשרין בהכשר בני יונה כשהם קטנים.

ז. אי לאו הילפותא, למה הוה אמינא דתורים קטנים כשרים? ולמה הוה אמינא דבני יונה גדולים כשרים?

אם לא היינו לומדים שתורים הם דוקא גדולים ולא קטנים, היינו לומדים מקל וחומר; מה בני יונה שלא הוכשרו בגדולים הוכשרו בקטנים, תורים שהוכשרו בגדולים אינו דין שהוכשרו בקטנים. ואם לא היינו לומדים שבני יונה הם דוקא קטנים ולא גדולים, היינו לומדים מקל וחומר; מה תורים שלא הוכשרו בקטנים הוכשרו בגדולים, בני יונה שהוכשרו בקטנים אינו דין שהוכשרו בגדולים.

ח. מה הדין בתורים ובני יונה שהתחילו לצהב הכנפים שסביבות צוארם? ומנא יליף לה תנא דברייתא?

בשניהם פסול, ותנא דברייתא יליף לה מדכתיב 'מן התורים ולא כל התורים, ומדכתיב 'מן בני היונה ולא כל בני יונה, למעט תחלת הציהוב שבזה ובוה, משום דיצאו מכלל קטנים ונפסלו מבני יונה, ולכלל גדולים לא באו שיוכשרו בתורים. [ולהלן יתבאר דאפשר דבאמת לא איצטריך קרא להכי, ואסמכתא בעלמא הוא].

ט. מאימתי הוי תורים 'גדולים' דכשר להביאם?

משיהא כנפי גופן גדולים ואדומים ומוזהיבים כוהב.

י. מאימתי בני יונה כשרים להקריבם? ולמה אינם כשרים לפני זה?

כשרים הם משיעלעו, דהיינו משיהא להם דם מצוי ונבלע בבשר. ופירש אביי, דהיינו מהזמן דכאשר שומטין כנפיו, באה דם במקומו. אבל אינן כשרים מיד ביום שנולדו, משום דמאוסים הן.

יא. מה הן צדדי ספיקת רבי זירא כמי שאומר 'הרי עלי עולה מן התורים או מן בני היונה' והביא תור ובני יונה שניהם כשהם בתחלת הציהוב האם יצא ידי נדרו?

אם הא דתחלת הציהוב פסול בשניהם הוא משום ספק - שמא הם גדולים שמא הם קטנים, הלכך הנודר להביא תורים לא יצא שמא קטנים הם, והנודר להביא בני יונה לא יצא שמא גדולים הם. אבל הנודר להביא איזה שירצה והביא שניהם יצא ממה נפשך; אם גדולים הם יצא משום תורים, ואם קטנים הם יצא משום בני יונה. או דילמא כשהם בתחלת הציהוב לא גדולים ולא קטנים הם אלא בריה בפני עצמו, משום דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו, והלכך אף אם הביא שניהם לא יצא ידי נדרו.

גלין קנין תורה

דף כ"ג ע"א

יב. האריך רצו לפשוט הספק, מהברייתא שתחלת הציחוב שבזה ושבוזה נתמעט מדכתיב 'מן' התורים 'זמן' בני היונה?

דבשלמא אם בריה בפני עצמו הוה, מובן למה צריכין ילפותא, לאשמעינן קרא דבריה נינהו, ולא יצא אפילו היכא דליכא למיחש לספיקא כגון בבעיא דלעיל. אבל אם אמרינן דספק הוי, והקרא לא פסלינהו אלא באופן שצריך להביא או תורים או בני יונה, ולא באופן הבעיא דלעיל שנדר להביא איזה מהם שירצה, וכי איצטריך פסוק למעט הספק - ומי איכא ספיקא קמי קודשא בריך הוא.

יג. האריך נדחה הראיה מן הברייתא?

דיש לומר דבאמת פסולם מצד הספק, ולא ילפינן מהפסוק דכתיב 'מן' למעט תחלת הציחוב של תורים ובני יונה, אלא אסמכתא בעלמא הוא. ומהפסוק ילפינן למעט עוף שנרבע ונעבד.

יד. מה נתמעט גבי קרבנות של בהמה מהא דכתיב 'משחתם בהם וכו' לא ירצו'?

דהשחתה פוסל בקרבנות בהמה דהיינו; (א) דבר ערוה, כגון רובע ונרבע, דכתיב בדור המבול כי 'השחית כל בשר את דרכו על הארץ' נדור המבול בערוה קלקלו כדכתיב ויקחו להם נשים וגו' שהיו נזקקין לנשי ריעיהן ולכל בהמה וחיה, (ב) נעבד - שהשתחוה לבהמתו, דכתיב בעבודה זרה פן 'תשחיתון ועשיתם לכם פסל'.

יז. למה הוה אמינא דבעוף ליכא פסול נרבע ונעבד?

דכתיב משחתם בהם, מום בם והוה אמינא רק דבר שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בו. אבל עופות שאין המום פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה נמי אינו פוסל בהם, קא משמע לן 'מן' לפסול נרבע ונעבד בעופות.

יח. מנא ילפינן דמום אינו פוסל בעופות ושאינו צריך להיות זכר? והאם כל המומין אין פוסלים בה? (רש"י)

דדוקא בבהמות צריך להיות תמים וזכר דכתיב תמים זכר, אבל עוף לא כתיב ביה 'תמים' ו'זכר' אין מום פוסל בהם. אבל מומין גדולים כגון מחוסר אבר, פסולים אף בעופות משום דכתיב 'הקריבהו נא לפחתך'.

יז. מתי נקרא טלה בשמות אלו; (א) כבש, (ב) פלגס, (ג) איל?

(א) כבש, תוך שנתו הראשונה. (ב) פלגס, בתוך חודש הראשון של שנה שניה. (ג) איל, משעברו עליו י"ג חדשים עד עולם.

יח. מה הן צדדי ספיקת רבי זירא במי שאומר 'הרי עלי עולה מן האיל או מן הכבש', והביא פלגס, אם יצא ידי חובתו?

האם פלגס הוא ספק כבש ספק איל, והלכך יצא ידי חובתו ממה נפשך. או שהוא בריה בפני עצמו, ולא יצא ידי חובתו.

קנין תורה גליון

יט. כהא דתנן במס' פרה (פ"א מ"ג) שאם הקריב פלגס מביא עליו נסכי איל, ואינו עולה לחיובו; כשמביא הנסכים האם צריך הוא להתנות עליהם, לרבי יוחנן ובר פדא? ומה סבירא להו לענין ספיקת רבי זירא האם פלגס ספק הוא או בריה בפני עצמו?

לרבי יוחנן. אינו צריך להתנות. דילפינן דכשמקריב פלגס מביא עליו נסכי איל מדכתיב בפרשת נסכים 'או לאיל האחד וגו' לרבות את הפלגס בנסכים הללו. ומדאיצטריך קרא לרבוויי שמביא נסכי איל, שמע מינה דקסבר רבי יוחנן דהא דאמר תנא דמשנה שאינו עולה לו לזבחו, הוא משום דבריה בפני עצמו הוא, אלא לענין נסכים רחמנא רבייה דמביא כנסכי איל. דאם ספק הוא שמא כבש הוא שמא איל הוא, לא היה צריך קרא לרבות שמביא נסכי איל, דהא פשיטא הוא שצריך להביאו מספק ולהתנות; אם איל הוא יהא זה הנסכים שלו, ואם כבש הוא, יהא עשרון נסכיו, ועשרון השני נדבה. ובבעיא דרבי זירא אם הביא פלגס לא יצא ידי חובתו.

לבר פדא, מביא נסכי איל ומתנה. ולדידיה יש להסתפק האיך הוא צריך להתנות; האם פשיטא ליה לבר פדא דפלגס לאו בריה הוא אלא ספק איל ספק כבש הוא, ומתנה שאם איל הוא יהא כל הנסכים שלו, ואם כבש הוא יהא עשרון סולת ורביעית היין נסכים דידיה, והשאר נדבה, ואם כן בבעי דרבי זירא יצא ידי חובתו. או דנסתפק גם אם הוא בריה בפני עצמו, ולכן צריך הוא גם להתנות שעל הצד שהוא בריה בפני עצמו ואינו ראוי לנסכים, יהא כולו לנדבה, ובבעי דרבי זירא אפשר שלא יצא ידי חובתו.

כ. האיך יכול להביא נסכי איל על תנאי לבר פדא, הא אין מתנדבין לוג אחד של יין? (רש"י)

הא דאין מתנדבין הוא רק כשמביאו בפני עצמו, אבל כשמביאו יחד עם יין אחר, וביחד יש בהן שיעור הראוי לניסוך של איל, יכול להקריבו.

דף כ"ג ע"ב

כא. מה הדין בעיסות אלו ומה העונש להאוכלם בפסח, לרבי מאיר ולרבי יהודה; (א) הכסיו פניו, (ב) נסדק כקרני חגבים?

(א) הכסיו פניו: לרבי מאיר, הוה 'שיאור', ואם אכלו בפסח חייב מלקות ארבעים [ואינו חייב עליו כרת משום דלאו חמץ הראוי לאכילה הוא (ועי' בשינון בהערה), אלא 'חמץ נוקשה' הוא וחייב עליה מלקות]. לרבי יהודה אפילו שיאור לא מיקרי ומותר לאכלו בפסח [מדאורייתא, אבל מדרבנן אסור; תוספות ד"ה אי].

(ב) נסדק כקרני חגבים: לרבי מאיר, הוה חמץ גמור שחייב עליו כרת. לרבי יהודה, מיקרי 'שיאור' וחייב לשרפו, אבל אפילו אם אכלו אינו חייב מלקות.

כב. באיזה 'שיאור' ולאיזה מאן דאמר נסתפק רבי זירא בהאומר 'הרי עלי עשרה לחמי תודה מן החמץ או מן המצה' והביא 'שיאור' האם יצא ידי חובתו; (א) הכסיו פניו, לרבי יהודה, (ב) הכסיו פניו, לרבי מאיר, (ג) נסדק כקרני חגבים, לרבי מאיר, (ד) נסדק כקרני חגבים לרבי יהודה?

(א) הכסיו פניו, לרבי יהודה: ודאי לא נסתפק דהא ודאי מצה מעליא הוא, ואפילו שיאור לא מיקרי. והנודר בודאי יצא חובתו בזה, שהרי הביא מצה.

(ב) הכסיו פניו, לרבי מאיר: ודאי לא נסתפק דהא ודאי חמץ הוא, דהא לוקה על אכילתו. והנודר בודאי יצא ידי נדרו שהרי הביא חמץ.

(ג) נסדק כקרני חגבים, לרבי מאיר: ודאי לא נסתפק דהא ודאי הוה חמץ, וחייב כרת על אכילתו. ולענין נדר של לחמי תודה ודאי יצא ידי נדרו, שהרי הביא חלות של חמץ.

(ד) נסדק כקרני חגבים לרבי יהודה: בזה נסתפק, האם הוה רק ספק מצה וספק חמץ, והאוכלו פטור ממלקות, משום דהוה ספק, ולכן בספקו דרבי זירא אם הביאו ממה נפשך יצא ידי נדרו. או שמא בריה בפני עצמו הוה, וכשנדר להביא חמץ או מצה והביא שיאור, לא יצא ידי חובתו.

גליץ קנין תורה

כג. האומר 'הרי עלי לחמי תודה', מה חייב להביא, ולמה?

חייב להביא קרבן תודה וגם לחמה, משום דאדם יודע דאין לחם בלא תודה.

כד. לפי ההוה אמינא: באיזה אופן נסתפק רבי זירא בהנודר 'להביא עשרה חלות מן חמין או מן המצה', אי יצא ידי חובתו בשיאור,

הא נתחייב להביא קרבן תודה וכל הלחם כיון שיודע דאין לחם בלא תודה? והאיך נדחה?

להוה אמינא: איירי כאשר אמר 'הרי עלי עשרה חלות לפטור תודתו של פלוני', ובאופן זה אינו חייב בתודה ובארבעים חלות, והביא עשרה חלות של שיאור.

ונדחה: דסוף סוף כיון דקיבל על עצמו 'לפטור' תודתו של פלוני לא יצא ידי נדרו עד שיפטור הקרבן של חבירו, וכיון דיש ספק בלחמו של שיאור אם הם חמץ או מצה, וממילא יצטרך חבירו להביא עוד י' של חמץ ול' של מצה, נמצא שלא פטר קרבנו של חבירו.

כה. למסקנא, באיזה אופן נסתפק? והאם הספק הוא לגבי חבירו שחייב להביא קרבן תודה או לגבי נדרו של הנודר?

איירי כשאמר 'הרי עלי עשרה חלות לתודתו של פלוני' והביא עשרה חלות של שיאור. והא ודאי פשיטא לן דההוא פלוני לא נפטר מחובת לחמיו על ידי העשרה חלות של שיאור כיון דעל כל פנים יש ספק אם הם חמץ או מצה, וצריך הוא להביא עוד י' של חמץ ול' של מצה. אבל זה שלא קיבל עליו לפטור חובתו של חבירו אלא להביא עשרה חלות מן החמץ או מן המצה לתודתו של חברו [דכסבור שיוכלו ליקרב עם המי חלות של חבירו], יש להסתפק האם שיאור הוא ספק חמץ ספק מצה ונמצא דיצא ההוא גברא ידי נדרו [ויפרו החלות ויפלו דמיהם לנדבה לתודה אחרת], או הוה בריה בפני עצמו ולא יצא ידי חובתו.

כו. האם אלו כשרים בעריפה או בשחיטה; פרה אדומה, ועגלה ערופה?

פרה אדומה: כשרה על ידי שחיטה, ופסולה על ידי עריפה. עגלה ערופה: פסולה על ידי שחיטה, וכשרה על ידי עריפה.

כז. למה לא ילפינן שתהא פרה אדומה כשרה בעריפה בקל וחומר מעגלה ערופה; מה עגלה שלא הוכשרה בשחיטה הוכשרה בעריפה,

פרה שהוכשרה בשחיטה אינה דין שהוכשרה בעריפה? (להוה אמינא, האיך נדחה, ולמסקנא)

להוה אמינא: ילפינן מדכתיב בתחלת פרשת פרה אדומה זאת חוקת התורה, ובהמשך הפרשה כתיב ושחט אותה לפניו, וכל מקום דכתיב 'חוקה' מעכב מה שכתוב בפרשה, ואין ללמוד מקל וחומר מה שלא כתוב בפרשה.

ונדחה: דמצינו בשעירי יום כיפור דאף דכתיב בה 'חוקה', הוה ילפינן בקל וחומר שאף קריאת השם קובען ולא דוקא גורל דכתיב בקרא.

למסקנא: מיעט רחמנא וכתב עגלה בערופה משמע דזאת ערופה ואין אחרת ערופה.

דף כ"ד ע"א

כח. כתיב 'ונתן אהרן על שני השעירים גורלות', ולמה הוה אמינא דאף קריאת השם קובען? ומנא ילפינן דבאמת רק הגורל קובען ולא

קריאת השם?

הוה ילפינן מקל וחומר; מה בקיני זבים ויולדות דאחד לחטאת וא' לעולה, ואם הגריל עליהם [שכתבו על אבן אחת דסאת ויקל אבן אחת עולה והפילו עליהם בגורל] לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו, ומכל מקום מאחר שפירש זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול. ביום כיפור שקדש הגורל, אינו דין שקדש השם.

אלא דילפינן מדכתיב הגורל לה' ועשהו חטאת שהגורל עושהו חטאת בנפילתו עליו, ואין קריאת השם עושהו חטאת.

קנין תורה גליון

כ.ט. מנא ילפינן בקיני זבים ויולדות דקריאת השם קובעין? (רש"י)

דכתיב 'מוצא שפתיך תשמור', אלמא שם קובע.

ל. למה לא ילפינן שתהא עגלה כשרה בשחיטה מקל וחומר; מה פרה שלא הוכשרה בעריפה כשרה בשחיטה, עגלה שכשרה בעריפה אינו דין שהוכשרה בשחיטה?

דכתיב פעם שנית וערפו העגלה שנה עליה הכתוב לעב דבעריפה אין בשחיטה לא.

לא. איזה דבר פוסל בכהנים, ואיזה דבר פוסל בלויים, ומנא ילפינן להו?

כהנים נפסלים במומין [דכתיב איש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מום לא יקרב וכו']. ולויים נפסלים בשנים, דכתיב ומבן חמשים שנה ישוב.

לב. למה לא אמרינן דמומין פוסל בלויים מקל וחומר; מה כהנים שאין השנים פוסלין בהן מומין פוסלין בהן, לויים שהשנים פוסלין בהם אינו דין שיהו מומין פוסלין בהם?

דכתיב 'זאת' אשר ללויים דרק שנים פוסלין בלויים ואין פסול אחרת ללויים.

לג. למה לא אמרינן דשנים פוסלין בכהנים מקל וחומר; מה לויים שאין מומין פוסלין בהם שנים פוסלין בהם, כהנים שהמומין פוסלין בהם אינו דין שיהו שנים פוסלין בהם?

דכתיב זאת 'אשר ללויים' [דכל הפסוק מיותר הוא] ללמד דאין שנים פוסלים רק בלויים ולא בכהנים.

לד. במשכן שילה ובית עולמים, האם שנים פוסל בלויים? ובמה נפסל? ומנא ילפינן לה?

שנים אינם פוסלים בהם, משום דעבודת לויים אינו אלא שוערים ומשוררים ולא לעבודת משא, וכתיב ועד בן חמשים שנה וכו' לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא, שאין הפסול שנים נוהג אלא בזמן שהעבודה בכתף. אבל אם אינו יכול לבשם קולו, פוסל. דכתיב ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד, דהיינו שצריכין לבשם את קולם שיהא נראה כקול אחד, ואם אינו יכול לעשות כן, פסול לשיר.

לה. למה נקרא בית המקדש 'בית עולמים' ביחס למשכן שילה? (רש"י)

דמשנחרבה לא היתה אחריה היתר לשאר מקומות, אבל קדושת שילה היתה אחריה היתר לבמות כל ימי נוב וגבעון.

לו. האיך תירצו סתירת הפסוקים בשנות הכשרות ללויים, דבפסוק אחד כתיב 'מבן חמש ועשרים שנה ומעלה', ובפסוק אחר כתיב 'מבן שלשים'?

מבן כ"ה מתחיל ללמוד הלכות עבודה, ומבן שלשים מתחיל העבודה עצמה.

לז. תלמוד שלא ראה סימן יפה במשנתו [שולמד ושוכחו], לאחר כמה שנים שוב אינו רואה סימן יפה, ומנא ילפינן ליה?

לתנא קמא דברייתא: לאחר ה' שנים שוב אינו רואה סימן יפה. ויליף ליה משנות הלויים שלומדים הלכות עבודה ה' שנים.

לרבי יוסי: לאחר ג' שנים שוב אינו רואה סימן ברכה. ויליף ליה מדכתיב אצל נבוכדנצר שהביא ילדי היהודים לגדלם שנים שלש וללמדם ספר ולשון כשדים דמבואר שזמן שצריך להצליח בלימודו הוא ג' שנים.

גליץ קנין תורה

לח. למה לא יליף תנא קמא מלשון כשדים דצריך ג' שנים? ולמה לא יליף רבי יוסי משנות הלויים דצריך ה' שנים?

תנא קמא סובר דאין ללמוד מהא דנבוכדנצר דאין צריך אלא ג' שנים, משום דלשון כשדים קל הוא ללמוד, אבל ללימוד התורה צריך חמשה שנים.

רבי יוסי סובר דאין ללמוד משנים הנצרך ללויים ללמוד, משום דהלכות עבודה קשים הם, לידע להוריד המשכן, לפרקו ולנטותו להעמיד קרסיו וקרשיו, והשיר לקרבן בפה ובכלי.

דף כ"ד ע"ב

לז. בעל קרי שטבל ולא הטיל מים קודם טבילתו, האם טמא כשיטיל מים אחר כך, ולמה; בחולה וזקן, ובקטן ובכריא?

בחולה וזקן: לכולי עלמא טמא, שמא נשאר בפי האמה צחצוח קרי, ויוצא עם מי רגלים.
בילד ובכריא: לתנא קמא טמא. לרבי יוסי טהור, משום דמעיקרא יוצא כולו.

מ. עד מתי נקרא 'ילד' שהוא טהור לרבי יוסי?

כל שעומד על רגלו אחת, וחולץ מנעלו, ונועל מנעלו.

מא. בן כמה שנים היה רבי הנינא יכול לעמוד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו? ומה הועיל לו שיהיה לו כל כך בה בעת זקנתו?

בן שמונים שנה, וביאר טעם הדבר שחמין ושמין שסכתה אמו בילדותו, עמדו לו בעת זקנתו שיהא בכחו לעשות כן.

מב. באיזה ג' דברים נאמרו השיעור דצריך להיות נתמלא זקנו?

(א) שליח ציבור לכל דבר כגון לתקוע שופר, לנדות, ולהמנות פרנס, (ב) לירד לפני התיבה [בקביעות], (ג) לישא את כפיו.

מג. מה הן שנות העבודה אצל כהן, מדאורייתא ומדרבנן? ומנא ילפינן ליה?

מדאורייתא: אינו מתחיל לעבוד עד שיביא שתי שערות, דכתיב 'איש' איש מזרעך לדורותם דקטן אפילו הוא תם פסול לעבודה [דהכי משמע 'איש' נפסל על ידי מום, ואילו קטן אפילו תם אינו עובד].

מדרבנן: לרבי אינו עובד עד שיהא בן עשרים, דכתיב ויעמידו את הלויים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ה'. לתנא קמא, אין ללמוד מפסוק זה שיעור זמן, דדוקא עבודות כבודות הצריכות ניצוח צריך להיות בן עשרים, ואילו לשאר עבודות מתחיל משהביא ב' שערות. [ועי' להלן שאלה מ"ה, האם נחלקו לענין לכתחלה או לענין דיעבד].
ועובד עד שיוזקין, דהיינו כשידיו ורגליו רותתין מאין כח.

מד. האיך יליף רבי דינו מן הפסוק ויעמידו את הלויים מבן עשרים וכו' הא איירי קרא בלויים?

כדאמר רבי יהושע בן לוי, בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים, והפסוק והכהנים הלויים בני צדוק אחד מהם, דעל כרחק צדוק כהן הוה, וקרי להו לבניו לויים על שם שמשבט לוי הם [או שהוא מלשון 'שמיים' כדתיב וילוו עליך וישרתוך], וכמו כן פסוק זה יש לומר דאיירי בכהנים.

קנין תורה גליון

מז. אליבא דמי מתפרש הא דאמר רבי אלעזר כברייתא, דכהן משהביא ב' שערות כשר לעבודה, אבל אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן עשרים? (ב' לשונות בגמ')

ללישנא קמא: אזיל כרבי דאמר לעיל דצריך להיות בן עשרים. ואשמעינן הכא דרבי גופיה לא פסיל ליה בדיעבד, ואפילו מדרבנן, אלא שאין אחיו הכהנים מניחין אותו לכתחלה.

ללישנא בתרא: לא אזיל כרבי לדידיה פסולים הם מדרבנן אפילו בדיעבד עד שיהא בן עשרים. אלא אזיל כרבנן דמכשירין משהביא ב' שערות, ואשמעינן דאפילו רבנן מודו דלכתחלה לא יעבוד עד שיהא בן עשרים, והא דהכשירו לעיל משהביא ב' שערות אינו אלא בדיעבד.

מז. האם כלים אלו מקבלין טומאה מאוירן ומגבן; כלי חרס, ושאר כלים?

כלי חרס: מקבל טומאה מאוירן ואפילו לא נגעה הטומאה בכלי. ואינו מקבל טומאה מגבו, ואפילו נגעה הטומאה בגבו של כלי.

שאר הכלים: אינן מקבלין טומאה על ידי אוירן, אבל מקבלין טומאה אם נגעה בהן טומאה ואפילו מגבן.

מז. מנא ילפינן דכלי חרס מקבל טומאה מאוירן?

דכתיב וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו, ואין הכוונה דוקא אם נגעה טומאה בכלי, דלענין שהכלי מטמא אוכלין שבתוכו כתיב כל אשר בתוכו יטמא, ולענין שהכלי מקבל טומאה מן השרץ כתיב כל אשר יפול מהם אל תוכו, מה תוכו האמור בלטמא אוכלין היינו אף על פי שלא נגע הכלי בהאוכלין, אף תוכו האמור לענין שהכלי מקבל טומאה, היינו אף על פי שלא נגעה הטומאה בו.

מז. מנא ילפינן שכלי חרס מטמא אוכלים אף על פי שלא נגע הכלי להאוכלין?

שהתורה העידה כשכתב כל אשר בתוכו יטמא, דאפילו כלי חרס מלא חרדל - שהכלי אינו נוגע בכולן אלא במה שסמוך לדפנות - שהכל טמא, דהאמצעיים מיטמאין מן האויר.

מז. למה אין לדחות שהחרדל באמצע מקבל טומאה על ידי שהדפנות מטמאין חרדל שאצלה, וזה את זה וכן הלאה? (ג' ראיות ברש"י)

(א) שהרי אין שיעור כביצה בכל אחד שיטמא טומאת אוכלין. (ב) אין אוכל מטמא אוכל. (ג) אם כן זה שני וזה שלישי, והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את האמצעיים.

דף כ"ה ע"א

ג. למה לא ילפינן שכלי חרס יקבל טומאה על ידי נגיעה מגבו מקל וחומר; מה כלי שטף שאין מקבלין טומאה מאוירן בלא נגיעה מכל מקום מקבלין טומאה מגבן בנגיעה, כלי חרס שמקבל טומאה מאוירן אינו דין שיקבל טומאה מגבו?

דכתיב באהל המת וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא, ומדקפיד הפסוק על 'פתיחה', שמע מינה דאיירי בכלי חרס - שהם כלים שהרגילה תורה את הטומאה להשכים ולמהר ולבא דרך פתחו באוירו ואף שלא נגע הטומאה בהן - דהא כתיב אל תוכו. ומבואר בפסוק, דאינו טמא אלא כאשר אין צמיד פתיל מגופו עליו, אבל אם יש צמיד פתיל עליו שמצומדת מגופתו עליו לפיו יפה, טהור הכלי ואף על פי שהוא באהל המת. הרי מבואר דלא נטמא הכלי חרס מגבו.

קנין תורה גליון

נא. למה לא ילפינן שכל הכלים יקבלו טומאה על ידי אירון מקל וחומר; מה כלי חרס שאינו מקבל טומאה מגבו מקבל טומאה מאויר, כל הכלים שמקבלין טומאה מגבן אינו דין שיקבלו טומאה מאויר?

דכתיב בכלי חרס 'תוכו', ומשמע שבאה למעט דרך תוכו של זה מקבל טומאה, ולא תוכו של כלים אחרים.

נב. האיך אפשר לדרוש ארבעה דרשות מהא דכתיב בתורה 'תוכו', הא לא כתיב אלא שני פעמים 'תוכו'? ואיזה ארבעה דרשות דרשינן מיניה?

ילפינן ארבעה דרשות מהא דכתיב 'תוכו' שני פעמים, דהא בכל אחד הוה מצי למיכתב 'תוך' ומכל מקום כתיב 'תוכו'. ולכן דרשינן מיניה: (א) אחד לגופיה, שיטמא כלי חרס כל אוכלין ומשקין שבאווירו אף על פי שלא נגע בהן, (ב) אחד לגזירה שוה ללמוד על כלי חרס שיקבל טומאה מן האויר, אף על פי שלא נגע בו השרץ, (ג) אחד לדרוש 'תוכו' של זה ולא תוכו של כלי שטף, (ד) תוכו, שאינו מקבל טומאה אלא מה שבתוכו ולא מה שבתוך תוכו, ואפילו נמצא בתוך כלי שטף שבתוך כלי חרס.

נג. מה הדין בכלי המונח בתוך כלי חרס ופי הפנימי למעלה מפי החיצון, ויש אוכלים ומשקין בכלי הפנימי וטומאה באויר החיצון; בכלי חרס, וכלי שטף?

כלי חרס: ודאי אין האוכלין ומשקין מקבלין טומאה, כיון דכלי הפנימי אינו מקבל טומאה מגבו, חוצץ בפני הטומאה שבאוויר החיצון.

כלי שטף: אפילו כלי הפנימי הוא כלי שטף שמקבל טומאה מגבו, והיה אפשר לומר שלא יחוצץ בפני הטומאה, מכל מקום מציל על האוכלין שבתוכו, שהרי גם הוא לא נטמא וחוצץ. ואף דנגע כלי הפנימי בכלי החיצון, כיון דכלי החיצון ראשון הוא אינו מטמא לכלי שטף, דאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ואי משום דקאי באויר כלי חרס, וכתיב 'וכל אשר בתוכו יטמא', היינו רק אוכלין ומשקין שבתוכו, אבל כלים שבתוכו אינם מקבלים טומאה, דכתיב 'כל אשר בתוכו יטמא' וסמך ליה 'מכל האוכל אשר יאכל', אוכל ומשקין מיטמאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס.

נד. מהיכן ילפינן דשאר כלים מקבלין טומאה מגבן?

דכתיב וכל אשר יפול 'עליו' וגו' משמע דנגע בכלי לא שנא גבו ולא שנא תוכו.

נה. אם היינו לומדים מקל וחומר דאין כל הכלים מקבלין טומאה מגבן, האיך היה מתפרש הפסוק אשר יפול 'עליו' (רשי)?

הוה אמרינן דהאי אשר יפול 'עליו' על שוליו ועל דופןותיו מתוכו קאמר.

נו. למה לא ילפינן שאין כל הכלים מקבלין טומאה מגבן מקל וחומר; מה כלי חרס שמקבל טומאה מאוירו אינו מקבל טומאה מגבו, כל הכלים שאין מקבלים טומאה מאוירן אינו דין שאין מקבלין טומאה מגבן?

דכתיב וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא 'הוא' והרי כיון שהזכיר פתיחה, על כרחך איירי הפסוק בכלי חרס, וכתיב 'הוא' למימרא דרק כלי זה תלה רחמנא טומאתו בהא דאין לו צמיד פתיל, אבל שאר כלים אפילו יש צמיד פתיל עליהן מקבלין טומאה, הרי מבואר דמקבלין טומאה מגבן.

גליון קנין תורה

נז. האם כלי עץ וכלי מתכות מקבלין טומאה; כשהן 'גולמי' כלים דהיינו שלא נגמרה מלאכתן [אבל נגמרה חקיקתן וראויין הן לתשמישן]? כשהן כלים פשוטין שאין להם בית קיבול?

כלי עץ: מקבלין טומאה כשהן גולמי כלים. אבל פשוטי כלי עץ - אפילו נגמרה מלאכתן - טהורין.
כלי מתכות: אין מקבלין טומאה כשהן גולמי כלים, אבל פשוטי כלי מתכת מקבלין טומאה.

נח. מנא ילפינן דפשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה? (רש"י)

פשוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה משום דאיתקש כלי עץ לשק שיש לו בית קיבול, דכתיב 'מכל כלי עץ או בגד או עור או שק', מה שק מטלטל מלא וריקן, אף כל מטלטל מלא וריקן. [אבל פשוטי כלי מתכת לא איתקש לשק, אלא טומאתן כתיב בפרשת מדין אך את הכסף ואת הזהב וכו'].

נח. מה הן השמונה גולמי כלי עץ שנמנו בברייתא שמקבלין טומאה?

(א) כלים שעתיד לשפשפן בדבר המחליקן ומצחצחן, **(ב)** כלים שעתיד לשבצן [שמחוסרין לתקוע בהן מסמרות ומשבצות לנוי, כמו שעושים בארגו הנשים], **(ג)** כלים שעתיד לגררן בכלי להחליקן, **(ד)** כלים שעתיד לחוק בהן חקיקות גדולות וכרכוב [כדרך שעושים בכיסוי תיבות וספסלים], **(ה)** כלים שעתיד להטיח אותן בדג טונס [דשפין בעורו כלי עץ להחליקן], **(ו)** כלי שמחוסר הבסיס לישב עליו, **(ז)** כלי שמחוסר אוגן - שפה לפיו [כמו שעושים לכלי ששותין בו יין לנוי], **(ח)** כלי שמחוסר אוזן [כמו שעושים לקופה ולנפה].

ס. כלי עץ ה'מחוסר חטיטה' קצת או לגמרי, האם הוא מקבל טומאה?

'מחוסר חטיטה' טהור, ואין הכוונה להיכא דמחוסר חטיטה לגמרי בלבד, דפשיטא דטהור הוא כיון דלאו כלי הוא. אלא איירי בכלי שבדעתו לחוק אותה עד שיחזיק קב, ולא חקק בו עדיין אלא עד שיכול להחזיק ג' לוגין. וקא משמע לן דאף על פי שראוי למלאכה, הואיל והתחיל בו לשם קב ודעתו להשלימו, לא הוי גמר מלאכה עד שיחוק בהן כדי שיכול להחזיק קב.

דף כ"ה ע"ב

סא. מה הן שמונה גולמי כלי מתכות שנמנה בברייתא שאין מקבלין טומאה?

(א) כלי ברזל שעתיד לשופן, **(ב)** כלים שעתיד לשבצן במשבצות זהב לנוי, **(ג)** כלי כסף וזהב שעתיד לגררן, **(ד)** כלים שעתיד לכרכר בהם ציורים, **(ה)** כלים שיש בהן פחיתות ועתיד לפושטן בקורנס, **(ו)** כלי שמחוסר בסיס, **(ז)** כלי שמחוסר אוגן, **(ח)** כלי שמחוסר אוזן.

סב. כלי מתכת שמחוסר רק כיסוי, האם דינם כגולמי כלי מתכת או לא, ולמה?

אינו חשיב כגולמי כלי מתכת, לפי שאין הכיסוי ממלאכת הכלי, שהכסוי כלי אחר הוא, ואף בלא כסוי עומד הכלי בנוי.

סג. מה הן השני טעמים למה גולמי כלי מתכות טהורין? ומה הנפקא מינה ביניהם?

(א) לרבי יוחנן, כלי מתכות הואיל ולכבוד עשויין, הלכך לא חשיבי כלי למילתייהו עד שתגמר כל מלאכת כיבודן.
(ב) לרב נחמן, הואיל ודמיהן של כלי מתכות יקרים, עד שנגמרו נזיהם לא חזו למילתייהו לימכר ביוקר כראוי להם.
נפקא מינה: בגולמי כלי עצם שדמיהם יקרים אולם אין עשויין לכבוד; דלרב נחמן הוו ככלי מתכות ואין מקבלין טומאה, לרבי יוחנן הוו ככלי עץ ומקבלין טומאה.

קנין תורה גליון

סד. מהיכן ילפינן דכלי עצם מקבלין טומאה?

דכתיב וכל מעשה עזים תתחטאו להביא דבר הבא מן העזים מקרניהם ומטלפיהם [דאין לומר שבא לרבות כלי עור, דבהדיא כתיב ברישא דקרא]. וילפינן שגם דבר הבא משאר בהמה וחיה מקבלין טומאה, מדכתיב וכל מעשה הרי דכל כלי עצם מקבלין טומאה.

סה. מה נתמעט מהא דכתיב 'עזים'?

דדבר הבא מעופות שעושין מהם כלים אין מקבלין טומאה.

סו. מתי שקדים המרים חייבין במעשר; לתנא קמא ורבי ישמעאל, ולהלכה?

לתנא קמא: קטנים חייבין במעשר, כיון שדרכן לאוכלן בקוטנם קודם שיהו מרים, ואילו כשהם גדולים פטורין. לרבי ישמעאל, קטנים פטורים מן המעשר מפני קטנן, וגדולים חייבים במעשר הואיל ויכול למתקן על ידי האור [ע"פ הראש יוסף בשיטת רש"י, ע"י בשינון בהערה].
להלכה: הורה רבי חנינא בצפורי כרבי ישמעאל דשקדים קטנים לעולם פטורים אף כשהם מרים.

סז. שקדים מתוקים מתי חייבין הם במעשר?

לכולי עלמא כשהם גדולים חייבין במעשר כיון שנגמר פריים, אבל כשהם קטנים פטורין משום דאין דרך אכילתן כן.

סח. האחין שהן שותפין בירושתן, מה הדין לענין בכור; כשחלקו הירושה וחזרו ונשתתפו? כשעדיין לא חלקו הירושה?

חלקו הירושה וחזרו ונשתתפו: הרי הן כשותפין רגילים, והלכך בהמות הנולדים להם כל ימי שותפותם, פטור ממעשר בהמה, דכתיב 'יהיה לך' ולא של שותפות.
לא חלקו הירושה מעולם: אין דינן כשותפין, וחייבין במעשר בהמה של כל הנולדים להם כל ימי שותפותם, כדרדשינן ריבוי מדכתיב 'יהיה'.

סט. האחין שהן שותפין בירושתן, האם חייבין בקלבון כשמביאין שקל אחד שלם למחצית השקל של כל אחד; כשחלקו הירושה וחזרו ונשתתפו? כשעדיין לא חלקו הירושה?

חלקו הירושה וחזרו ונשתתפו: הרי הן כשותפין רגילים, שחייבין להביא שני קלבונות.
לא חלקו הירושה מעולם: אין דינן כשותפין, והלכך פטורין מן הקלבון.

ע. לתנא דמשנתינו, מה הדין של תמך לענין לחיות נקנה בכסף מעשר שני, ולענין לפסול מקוה; כשהחמיץ, וכשלא החמיץ?

החמיץ: דינו כיון שנקנה בכסף מעשר שני, ואינו פוסל את המקוה.
לא החמיץ: דינו כמים שאינו ניקח בכסף מעשר שני, ופוסל את המקוה.

עא. מה הדין לתנאי דמסכת מעשרות בהמתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו ולא יותר, לענין מעשר; לתנא קמא, ולרבי יהודה?

לתנא קמא: פטור מן המעשר, לפי שדינו כמים הואיל ולא נוסף בו כלום, ואף על פי שיש בו טעם יין אינו כלום.
לרבי יהודה: חייב במעשר, דכוליה פרי היא.

קנין תורה גליון

עב. האיך תיריץ רב נחמן משנתינו דמבואר דכשהחמיץ דינו כיון, וכשלא החמיץ דינו כמים, ובמסכת מעשרות משמע דלרבי יהודה לעולם דינו כיון, ולרבנן לעולם דינו כמים?

הא דנחלקו במסכת מעשרות הוא רק כשהחמיץ, אבל כשלא החמיץ מודה רבי יהודה דלאו פרי הוא ודינו כמים. ולרבנן אפילו כשהחמיץ דינו כמים. ומשנתינו אזיל כרבי יהודה.

דף כ"ו ע"א

עג. לרב נחמן, מה הדין בתמד שלקחו בכסף מעשר שני לפני שהחמיץ ולבסוף החמיץ, ולמה?

קנה המעשר שני, ומי שהמעות בידו יכול לאכלו חוץ לירושלים מפני שנתחללו על התמד. משום דאיגלאי מילתא למפרע דבשעת לקיחה פרי הוה כיון דנכנס בהם כח החרצנים אלא שעדיין לא נגמר. ולכן חילול מעליא הוא, שאם לא היה יין בחרצנים לא היה מחמיץ לעולם.

עד. האיך תיריץ רבה משנתינו דמבואר דכשלא החמיץ התמד אינו נקח בכסף מעשר, ומשמע דאינה לקיחה והדמים קרושים ביד המוכר, ולא אמרינן שמא אם הניח התמד היה מחמיץ?

דמשנתינו איירי כששייר ממנו מוכר זה בכוס ולא החמיץ, ולכן לא קנה המעשר.

עה. מה הדין ולמה, לרבנן ורבי יוחנן בן נורי כמים שנפלו לתוך המקוה קודם שהומשכו לה ארבעים סאה ולמסקנת רש"י; (א) ג' לוגין מים חסר קורטוב, ונפל בהם קורטוב יין, (ב) ג' לוגין מים חסר קורטוב, ונפל בהם קורטוב חלב, (ג) ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין?

(א) ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכו קורטוב יין: לרבנן, אינו פוסל המקוה כיון דליכא שיעור שלם של מים לבדן. לרבי יוחנן בן נורי, אינו פוסל המקוה משום דיש להם מראה יין ולא מראה מים.

(ב) ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכו קורטוב חלב: לרבנן, אינו פוסל המקוה כיון דליכא שיעור שלם של מים לבדן. לרבי יוחנן בן נורי, כיון דיש בהם מראה מים, אף כשחסר משיעור המים ולא נשלם רק על ידי החלב, פוסלים הם את המקוה, כיון שמראיהן כמראה המים.

(ג) ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין: לרבנן, פוסל את המקוה משום דיש לה שיעור שלם של מים, נולפי' הראשון שהביא רש"י אינו פוסל את המקוה כיון שאין מראיהן כמראה היין, ורבנן תרתי בעי שיעור וחזותא]. לרבי יוחנן בן נורי, אינו פוסל את המקוה משום דמראיהן כמראה יין.

עו. האיך תיריץ רבא משנתינו דמבואר שאם לא החמיץ אינו נקח בכסף מעשר, לדברי רב נחמן שאם לבסוף החמיץ קנה למפרע, על פי מחלוקת דלעיל של רבנן ורבי יוחנן בן נורי?

משנתינו סובר כרבי יוחנן בן נורי דהכל הולך אחר המראה, וכמו כן בתמד שלא החמיץ, כיון שטעמו ומראהו כמים דינו כמים, אף על פי שעתידי להחמיץ. ולכן פוסל המקוה, ואינו נקח בכסף מעשר שני. אבל רב נחמן שאמר דאם לבסוף החמיץ שפיר דמי דנתגלה למפרע שהיה תמד, סובר כרבנן דלא אזלינן בתר מראה. וכיון שנתגלה לסוף שלא היה מים אלא יין, קנה אותה הכסף מעשר שני.

גליון קנין תורה

עו. לרבי אלעזר, לרבי יהודה דתמד חייב במעשר, האם יכול להפריש עליה מעשר ממקום אחר כשהחמיץ וכשלא החמיץ, ולמה?

אם החמיץ: מפרישין עליו מתמד אחר.

אם לא החמיץ: אין מפרישין עליה מתמד אחר על תמד זה, אפילו אותו תמד גם כן לא החמיץ. משום חשש שמא יחמיץ האחד והוזה פרי, והשני לא יחמיץ, ונמצא מפריש מן החיוב על הפטור או מן הפטור על החיוב.

עח. לרברי רבי אלעזר, מתי נחלקו רבי יהודה ורבנן, כשהחמיץ, או כשלא החמיץ? [ואליבא דמי אזיל משנתינו?]

מדבריו מבואר דאף בשלא החמיץ מחייב רבי יהודה להפריש עליו מעשר מיניה וביה, ועל כרחך דבשלא החמיץ מחלוקת. [ומדקאמר 'הכל מודים' דמשמע דבשהחמיץ גם לרבנן חייב, איכא למשמע דלדידיה בשלא החמיץ דוקא מחלוקת ולא בהחמיץ, ומשנתינו רבנן היא, ולא רבי יהודה, דלרבי יהודה אפי' לא החמיץ נמי ניקח בכסף מעשר, כלומר לקיחתו לקיחה הוה מספק, ופוסל את המקוה דדילמא אי שבקיה הוה מחמיץ; רשב"א].

דף כ"ו ע"ב

עז. תמד שנטמא, האם מהני ליה השקה במים, ולמה; כשלא החמיץ, וכשהחמיץ?

עד שלא החמיץ: משיקו במים שבמקוה, משום דמים בעלמא הוא שנטהר על ידי השקה במקוה. כשהחמיץ: דינו כיון ואין משיקו במים.

פ. כשלא החמיץ דמהני ליה השקה, האם יש לחלק בין אם תחלה תמדו במים טהורים ואחר כך נטמאו, או אם היו טמאים מעיקרא?

לרבא: רק אם תחלה תמדו במים טהורים ואחר כך נטמאו יכול לטהור על ידי השקה. אבל אם היו טמאים מעיקרא: אינו יכול לטהרו בהשקה. לרב גביהה מבי כתיל אין חילוק בזה.

פא. מה הקשה רב גביהה מבי כתיל על דברי רבא?

דאם הטעם דלא מהני להו השקה בטמא מעיקרו, משום דהמים כבדים ויורדים למטה והפרי צף למעלה, כן אם היו טהורים ולבסוף נטמאו לאחר שתמדו, לא יועיל לו השקה משום דהמים יורדים למטה והפרי צף למעלה. ומדמהני להו השקה בשתמדו ואחר כך נטמא על כרחך צריך לומר דהכל מעורב יחד, המים והיין של תמד, והלכך מהניא ליה השקה, ואם כן הכי נמי כשהיו המים טמאים תחלה מבלבלי המים והיין של תמד ויהני להו השקה. [ורבא הוה סלקא דעתיה דכי נטמאו מעיקרא בפני עצמן אינו מועיל להן השקה אלא בפני עצמן; תוספות]

פב. האם האב יכול למכור את בתו לאמה כשהיא קטנה, וכשהיא נערה?

קטנה: יכול למכרה. נערה: אינו יכול למכרה.

פג. מנא ילפינן דאין אדם מוכר בתו כשהיא נערה? (רש"י)

דילפינן מקל וחומר, מה קטנה שמכורה כבר יוצאה עכשיו בסימני נערות, שאינה מכורה עדיין אינו דין שלא תימכר משהביאה סימני נערות.

גליץ קנין תורה

פד. (א) קטנה עד בת ג' שנים, (ב) בת ג' שנים עד שתביא שתי שערות, (ג) משהביאה ב' שערות עד שתיבגר; האונס ומפתה אותן האם חייב בקנס דהמשים כסף? ומנלן?

(א) קטנה עד בת ג' שנים: אין כאן קנס, דאינה ראויה לביאה.

(ב) בת ג' שנים עד שתביא ב' שערות: לתנא דמשנתינו שהוא רבי מאיר, פטור דכתיב ונתן האיש השוכב עמה לאבי 'הַנֶּצֶךְ' חמשים כסף, רק בנערה ולא בקטנה. לחכמים, חייב, דכתיב 'הַנֶּצֶךְ' בלא ה"א, ואפילו קטנה משמע.
(ג) משהביאה ב' שערות עד שתיבגר: לכולי עלמא חייב.

פה. האם יש חליצה בקטנה, ובנערה?

קטנה: אינה ראויה לחליצה [דאיש כתיב בפרשה, ואם לא יחפוץ האיש ומקשינן אשה לאיש]. נערה: חולצת.

פו. האם יש מיאון בקטנה, ובנערה?

קטנה: לכולי עלמא יכולה למאן. נערה: לתנא דמשנתנו שהוא רבי מאיר, אינה יכולה למאן. לחכמים [רבי יהודה], גם נערה יכולה למאן, עד שיוקף אותו מקום בשער וירבה השחור על הלבן.

פז. (א) יום טוב שחל להיות בערב שבת, (ב) יום טוב שחל להיות במוצאי שבת; האם יש בהם הבדלה, ולמה?

יום טוב שחל להיות בערב שבת: אין הבדלה, מפני שקדושת השבת הנכנס הוא חמור מן קדושת יום טוב היוצא.
יום טוב שחל להיות במוצאי שבת: יש הבדלה, לפי שקדושת שבת היוצא חמור מקדושת יום טוב הנכנס.

פח. (א) יום טוב שחל להיות בערב שבת, (ב) יום טוב שחל להיות במוצאי שבת; האם יש בהם תקיעה, ולמה?

יום טוב שחל להיות בערב שבת: יש תקיעה, ואף על פי שגם היום יום טוב היה ואין בו מלאכה, מכל מקום תוקעין להבדיל העם ממלאכת אוכל נפש שמותר ביום טוב ואסור בשבת.
יום טוב שחל להיות במוצאי שבת: אין תקיעה לפי ששבת אסור בכל מלאכה.

פח. מה היה השינוי בתקיעה של יום טוב שחל להיות בערב שבת, משאר ערבי שבתות; לרב יהודה, ולרב אסי?

לרב יהודה, תוקע ומריע מתוך התקיעה [קודם שיסיים התקיעה מריע בסופה] אבל אינו מריע בפני עצמו. לרב אסי, תוקע ומריע בנשימה אחת ומכל מקום מפסיק הוא קצת בינתיים.

צ. האריך תירצו האמוראים הא דשנינו כברייתא יום טוב שחל להיות בערב שבת, תוקעין ולא מריעין, דמשמע שאין מריעין בו כלל?

רב יהודה מתרץ, לא מריעין בפני עצמה אלא מתוך תקיעה. ורב אסי מתרץ, לא מריעין בשתי נשימות, אלא בנשימה אחת.

צא. מהו נוסח הבדלה של מוצאי שבת שחל להיות ביום טוב; לתנא קמא, ולרבי דוסא? וכמי פסקינן להלכה?

לתנא קמא, אומר 'המבדיל בין קודש לקודש'. לרבי דוסא, אומר 'בין קודש חמור לקודש הקל'. והלכה כתנא קמא, דלא מזלזלינן ביום טוב לקרותו קודש הקל.

גליון קנין תורה

צב. היכן הוא אומר ה'מבדיל בין קודש לקודש', בחתימת הברכה, או בפתיחתה?

לרב יהודה ורב נחמן, אומרה רק בחתימתה של הבדלה. אבל בפתיחתה אומר 'המבדיל בין קודש לחול'. [וכן אנו נוהגין] לרב ששת בריה דרב אידי, אף בפתיחתה מתחיל 'המבדיל בין קודש לקודש'.

צג. למה ביו"ט שחל להיות באמצע השבוע, אומר 'המבדיל וכו' בין יום השביעי לששת ימי המעשה', הרי לכאורה אינו שייך ליו"ט?

משום דסדר הבדלות האמורות בתורה הוא מונה.

צד. על איזה הבדלה שבתורה קאי 'המבדיל בין קודש לחול'? ולמה שוב הוזרין ואומריין אחר כך 'בין יום השביעי לששת ימי המעשה'?

(רש"י)

קאי על הבדלה בין יום השביעי לששת ימי המעשה. וחזרין ואומרים כדי לומר מעין החתימה סמוך להחתימה.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון

מו"ה **יחיאל מיכל ראזנבערג** הי"ו

- נציב חודש אדר -

לעי"נ חותנו הרבני החסיד המפורסם

מוה"ר **יוסף שמואל** ב"ר מתתיהו **לאנדוי** ע"ה

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק לא ימושו מפיד ומפי זרע ומפי זרע אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה

חזרת החודש	חזרת אתמול	לימוד היום	ויקהל
י.ד. ☐	כ.ד. ☐	כ.ד. ☐	כ"ג אדר א' ☐
ט.ו. ☐	כ.ה. ☐	כ.ה. ☐	כ"ד אדר א' ☐
ט.ו. ☐	כ.ו. ☐	כ.ו. ☐	כ"ה אדר א' ☐
ט.ז. ☐	כ.ז. ☐	כ.ז. ☐	כ"ו אדר א' ☐
ט.ז. ☐	כ.ז. ☐	כ.ז. ☐	כ"ז אדר א' ☐
		חזרה	כ"ח אדר א' ☐
		חזרה	כ"ט אדר א' ☐

כי תשא	לימוד היום	חזרת אתמול	חזרת החודש
זונטאג ☐	כ.ב. ☐	כ.א. ☐	י.ב. ☐
מאנטאג ☐	כ.ב. ☐	כ.ב. ☐	י.ב. ☐
דינסטאג ☐	כ.ג. ☐	כ.ב. ☐	י.ג. ☐
מיטוואך ☐	כ.ג. ☐	כ.ג. ☐	י.ג. ☐
דאנערשטאג ☐	כ.ד. ☐	כ.ג. ☐	י.ד. ☐
פרייטאג ☐	חזרה		
שב"ק ☐	חזרה		

זונטאג שמיני - כ"א אדר ב'

בחינה לימוד החודש: דף **כא**: (רבי אלעזר ברבי שמעון אומר) - דף **לב**: (גופא אמר רבי שמעון בן לקיש) בחינה חזרת החודש: דף **יב**: (א"ר נחמן אמר רב) - דף **כא**: (רבי אלעזר ברבי שמעון אומר)

- איסור השגת גבול -

כל הזכויות ובכללן זכות צילום או העתקה אף לחלקים שמורות לחבורת קנין תורה שע"י עמודי ציון ד'באבוב

ואין רשות לצלם או להעתיק באיזה אופן שהוא ללא רשות בכתב מההנהלה: 718-438-1188 x3

הערות על הגליון יתקבלו ברצון ע"י אימעיל: kinyantorah@amideizion.org, או פקס: 718-298-2044